

Gomozova Angelika:
„Setomaa vahtsõ ülemb-sootskana taha tuvva’ kuningriigi kõrraldamisõ mano inämbä nuuri.”
lk 2

Tammiku Maidi:
„Suvõl olõ lilliaiah, talvõl ja keväjä tii käsitüüd. Mullõ miildüs mu elo!”
lk 3

Leima Matis:
„Elägu’ tiidüslik mõtlõminõ! Elägu’ rahvidõ rahu!”
lk 10

Setomaa

Hind 1 euro

August 2022, nr 8 (393)

Välländmist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm

Vahel Setomaa valla leht

Üts perätü andsák kuningriigipääväl käuminõ

Andsagu’ omma’ ilma asá. A viil andsaguba’ omma’ Seto Kuningriigipäävä johtumisõ.

TORMI PIRET

Tulli üles hummogulla

Varra külh, a olõ-õs inne valõgõda. Päiv oll’ õks amki korgõh. Õigõhe ai minnu üles pelgäminõ. Jo nädälijago päivi olli kaenu’, kuis ilmatarga’ kuningriigipäävä kottalõ kirotasõ’. Mitmõ tsilgaga sato lubatas, määndses kelläas ja ku pikält.

Karksi sängüst vällä ni joosi kaema, mia taivast paistus. Päiv paistu. Illos pääväpaistõkonõ. Oi üttegi pilvipoiga.

Hüäl meelel naksi hinnäst XXIX Seto Kuningriigipääväle minehkest valms säadmä. Innekökkõ oll’ vaia üteh haarta’ vai sälgä panda’ rõiva’ – eis’ asjo jaos eis’ rõiva’. Sootskana ja seto keele kõnõlõja võistlusõ jaos üte’, setokiilse tiaatre Veerna Vorkats muusigalisõ näütemängu „Tandsotahvaja” ni laululaaditaja” jaos tõõsõ’, kargusõ ni kasatski võikitandsmisõ vedosnigust olõhki jaos kolmanda’; muusigalisõ näütemängu „Seto Odüsseia” jaos neländä’.

Sootskana kuningriigipääväl

Sootskidõ päiv naas pääle Määsi mäelt allatulõhkiga. Kell 12 kuuuh Petsere maastõra kerko-kelli helüga. A inne oll’ vaia mäe pääle saia’. Ja viil inne oll’ vaia tamm ütidsõlt maaha ista’. Ja inne tuud viil Eesti president vasta võtta’.

Presidendi ja tammõga sai kõrda. Mäe pääle minehkest oll’ õnnõst väigokõnõ bussikõnõ lõüt. Sootskit oll’ inäbä ku bussikõsõh kotussit. Kuigi õks pääle kõik topti ja buss joudsõ mäe otsa ar’ ka vitä’.

Ku maastõrakellä’ lätsi’, sis naksi tulõma. Haina müüdä astõh joudsõ püüne ette, õt tetä’ kumarus leelopargõlõ ja päältkaejilõ. Tast edesi lipu

mano, koh sai laulõt Seto hümn. Leelopargi’ püüne iih olli’ lipumastist hüä kavvõndah ni sootskil leelokuurõga suurõ maa takast ütel aol laulda’ olõ-õs nalaasi. Väega tükkü sääne laulminõ kungõlõma.

Edesi lätsi’ sootska’ Kroonikogo telki ni kõrraga naas pääle üts ar’ pagõminõ – kinkal vaia minnä’ umma müümisõ kotusõhe, kinkal kohegi esinemä, kinkal edikedä trehvämä jne. Sääne om elo. Täpsebähe üldelh: sääne om kuningriigipäiv.

Lätsi ma’ki. Kaema, kuis om kargusõkargamistõ ja kasatskilüümistõ kirjapandminõ edenõnu’. Sai arvu, õt ku kargusõga saa kõrda, sis kasatskilüüjit tulõ hindäl naada’ otsma ja pallõma.

Kimmas seto keele kõnõlõja

Edimäist vuuri oll’ XXIX Seto Kuningriigih kimmä seto keele kõnõlõja võistlus. Õt soo oll’ mu hindä tett ettepanõhk, sis oll’ vaia uma nimi ka kõnõlõjidõ paprõ pääle kirotä’. Kuigi kõlba-ai hindä vällä pakut võistlusõl kõnõlamalda’ jättä’.

Kimma seto keele kõnõlõmisõ võistlusõ vedosnik oll’ kokko kutsnu’ katsast inemistõst hindamiskogo. Hädä no tuust, õt kõnõlõjit oll’ õnnõ nelli, vagivahtsõnõ võistlusõl kõnõlõjõdõ sai ar’ peet ja kõõ kimmäp seto keele kõnõlõja vällä sordit.

Hallõ, õt olõ-õs aigu kõiki kõnõlõjit kullõlda’, kipõstõ oll’ vaia juuskõ’ külätarrõ edimäde muusigalisõ näütemängu tandsmis- ja laulmiskotussit paika pandma ni esinemisrõivit vaeldama. Ja tuu- perrä tull’ tetä’ helüpruum küläpüüne pääl.

Edimäne muusigalinõ näütemäng

Taivas olõ-õs inäp sukungi pilvildä’. Ni ilmatarko märkimiisi perrä oll’ sado õkva

Kuningriik Luhamaal. Kroonikogo kumardas leelokoorõlõ.

Sundelli Harri pilt

ussõ iih. Küläpüüne helütõro’ panti püüne pääle katussõ ala, a esinejä’, kiä’ nuid pruugi-is, lätsi’ püüne ette moro pääle. „Tandsotahvaja” ni laululaaditaja” hakatusõst oll’ tävveste selge, õt näütemängu 24 esinejät, tõisi siäh vahtsõnõ ja minevääastaganõ nuursootska, kui vast jää-äi.

„Midäs mi sis tii, ku sadama nakas?” küüsse üts. „Laulat ja tandsit edesi,” anni vastusõst.

„A ku viil kõvõbahe nakas sadama?” küüsse tõõnõ.

„Laulat ja tandsit parõbahe.”

„A ku ullidu kõvastõ nakas sadama?” küüsse kolmas.

„Laulat ja tandsit ullidu hõste,” tei küüsüiisilõ otsa pääle.

Edimäst laulu tervihti’ edimäde’ viitsilga’. T-hammõ’, mia’ esinejil säläh olli’, lätsi’ täpligadsõst. Tõuuda oll’ tuu, õt päältkaeja’ pakõ-õs minemä – istõ’ edesi ni kaie’, mia saa. Vihma tull’ inäbä ja inäbä, mano ja mano. Morõ läts hämmest, jala’ sai’ likõst. Tuuiist laul läts kõvõbast ja helõminõ

tsärrebäst. Vihm pand’ uma kõrda satamisõ hellü mano, õt pillimängo ja laulmist ar’ kække’. T-hammõ’ olli’ piägi tävveste likõ’, rätii’, ündrigu’ ja kaadsa’ niisamahtõ. Tulli’ nätä’ edimäde’ varba’, sis tõõsõ’ ja piägi olli’ mitmõ’ kangä’ nulka visadu. Tandsomoro oll’ pehmest ja hüä muadsõst lännü’.

Vaihtõpääll oll’ päälaval antu tiidä’, õt Kuningriigipäiv pandas pausi pääle, kooni’ vihamasado vähäbäs jääs. Õnnõs külälavalõ tuud kuulõ-õs ja etendüs üteh taivaviiga läts huuga edesi. Laulusõnno perrä võinu’ arvada’, õt taa etendüse aol piätki vihma sadama: „Sa mullõ tuu’-tuu’ pühävet manõ, soo om ku seto päälina hõng.”

Kargusõkargaja ni kasatskilüüjä

Oll’ tävveste tiidmälä’, ku kavvõndahe omma’ pääpüüne tegemisõ’ tougadu. Kiäki tiia-äs, kinka käest küüsse. A tandsovõistlusi hindamistarga’ nõudva’ vedosnigu käest, õt

ku pallõ aigu viil om. Kas nä joudva’ viil tetä’ sood ja taad. Äio tuud tiid!

Kell lätt pääle edesi. Õgas edimidä saa-ai tegemälä’ jättä’. Kohki 20 min pääle õigõt aigu tull’ otsus päälava tegemisiga edesi minnä’ ja kargusõkargaja-kasatskilüüjä vällasortmisõga pääle naada’.

Pers mitmõ’ naase’ ja mehe’, kiä’ olli’ uma nime kirja pandnu’, olõ-õs inäp kotussõ pääl. Vai sis olõ-õs tahtmist säändse mua seeh ummi seto rõivit ar’ tsurkma naada’.

Andsakit rõivit oll’ ka mitmit. Pääle tandsovõistlusi oll’ tulõmah muusigalinõ näütemäng „Seto Odüsseia” seto rõivih. Õt rõivit näütemängu jaos hoita’, panni’ näütemänguh osalõja’ kargusõst-kasatskist sälgä uma’ õgapäävärõiva’.

Jala’, mia’ edimäde etendüsegä saie’ täüshämmest, jäteti kangildä’-seerikildä’.

Tandsovõistlusi peräotsah läts viisado jalki tihtsäbäst, mia and’ tandsjilõ aigu vahtsõst etendüsest kuiva’ rõiva’ sälgä panda’.

Tõõnõ muusigalinõ näütemäng

Taivast tull’ kõrdapite vett ja moro pääpüüne iih oll’ üts suur mualump, ku „Seto Odüsseia” poolõtunnisõ isotektäjä vedosnik võtt’ vasta otsusõ: nakami pääle.

Kauksi Ülle katõkaehusõlidsõ näütemängu isotektäjä jaos olli’ kokko huigat seto juuriga näütlejä’-muusigu’-tandsja’. Etendüsega oll’ kõüdet viis sootskat ja kats nuursootskat.

Soo oll’ üts uskmalda’ etendüs – edimäst vuuri saie’ kõik esinejä’ kokko etendüse aol. Muido oll’ õks kiäki puudu.

Oll’ soo vast näütemäng. Määndsih tingimuish! Vaihtõpääll paistu, õt olõsi’ nigu muamurdõlõminõ. Kimmähe jääs kavvast miilde nii päältkaejilõ ku näütlejilõ.

Seto rõiva’

Pääle etendüst joosi kipõstõ külätarrõ, õt hämme’ rõiva’ säläst ar’ võtta’.

Lätt edesi lk 2.

Üts perätü andsák kuningriigipääväl käuminõ

Alostus lk 1

Võekõnõ-võe, midä no' nätä' sai! Päävüü oll' värm andnu' ja valõva villasärgi sälg täv-veste verrev. Tuusama linikega – olõ-õs inäp vallõv linik, a oll' verrev. Värmil' olli' hamõht pite lajah tõisilgi. Ja nuu' mihi villa-särgi' ja naisi kitasnigu' / sukmani'! Kuis näide päält külh mua maaha saa?

Tüüd mitmõst päävast ja kavvõbastki.

Jalki sootskana

Õga-aastaganõ vahtsõ ülembsootska sortminõ om aig, ku kõik sootska' muu tegemisõ maaha jätvä' ni jal Kroonikogo telki korjusõ. Timahava olõ-õs kabla otsah saijsidõ kokkolugõjst sootska', a hoops nuursootska'.

Ku tulõmus tiidä', tull' kiioratsõõr. Õga sootska võtt kiiora kõrrast hindä kätte, lask uma ülembsootska aastaga ullikipõstõ silmi iist läbi, and kiioralõ ja ülembsootska aamõhtilõ soodmuudu avvu, nigu timä õigõst pidä ni and kiiora järgmädele sootskalõ.

Nikavani ku vahtsõnõ ülembsootska kõiksagamatsi avvupaprit üle and', oll' kuningriigih edimäst vuuri sääne tsuuda aig, ku olõ-õs vaia edimäda tetä'. Tuud panni' kõrraga tähele mu kavvõlitsõ' sugulasõkõsõ, kiä' korjusi' mu mano ja mi sai tsuutkõnõ aigu niisamahtõ jutata'.

Tuulaol, ku Hõim mängmä nakaš, istõ ma külätarõh üteh sootska Hao Paaliga ja kulssi, suu ammulõ, ku pallõ tarkust om soo mehe pääh.

Kuningalaud oll' uhkõ. Saatõst seto leelo naisilt ja mihiilt.

Lätsi sängü õdagulla

Õigõhe oll' kesküü, ku sängü joudsõ. Leelolaul läts edesi, õnnõ lauljist olli' kiholasõ'. Killõ ja torrõ olli' mölõba' olõmah. Möttö' helõsi' kuningriigipäävä man.

Oll' tiidä', õt kohki om Peko püüne. Jovva-as joht taa püüne mano.

Oll' nätä', õt ütäl ja töösõl puul külätarrõ tii pääl omma' telgi'. Jovva-as ütegi mano ni tiidä-äi sukungi, mia sääl oll'.

Oll' ült, õt kohki andas süvvä'. Mõista-ai mõtõlda', kuvva-muudu löüdä' kuningriigipääväl aigu süümisõst.

Oll' kimmäs, õt kohki om võistluisi süüke-juukõ maitsminõ, näpotüü, kalamehe', vägümehe'. Ma näid kaema joht jovva-as.

Samahtõ nigu nimä' mu tege-miisi kuningriigih.

Andsakit johtumiisi Seto Kuningriigipäivil saa kimmähe olõma viil. Vaest jo vahtsõl aastagal, ku pandas jalki sälgä mustidsõ' seto rõiva', rõnna pääle hilkaja hõpõ ja kirgäjä kii ni tuldast ilotama juubeli kuningriiki.

Elo om mu täambä toonu' tagasi Setomaa kavvõmbahe nulka Luhamaalõ, koh om mu juurõ'. Setomaa om mul olnu' kõik aig süämeh, taa om ummamuudu ilosa loodusõga kotus. Parhilla' tegelemi umah esivanõmbidõ taloh mahepõllumajandusõ ja turismiga.

Mul om kogõmuisi hotelli-, turismi- ja söõgi valdkunnah ni olõ kõrraldanu' üritüsi nii kodomaal ku muial ilmah. Parhilla' saa ummi kogõmuisi ja tiidmisi tuvva' kodokanti. Päällinah tei tegev- ja projektijuhi tüüd, mia paksõ mullõ võimalust kasutada' umma loovust kõik aig muutuvah majanduskeskunnah. Tüüteh Võromaal müügi- ja turundusjuhina, sai hüä ülekaehusõ täambädsest turu elost.

Setomaa vahtsõ ülembsootskana taha tuvva' kuningriigi kõrraldamisõ mano inämbä nuuri. Väiga pallõ setosit om müüdä ilma lajah ja kuningriik tuu nä kokko. Ma tahasi', õt nä tulõsi' tagasi ummi juuri mano ja opisi' inämbä seto kiilt.

GOMOZOVA ANZELIKA,
ülembsootska

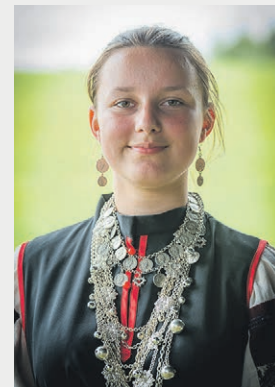
XXIX Seto Kuningriigi ülembsootska ja meistri'.

Sundelli Harri pilt

XXIX Seto Kuningriigi ülembsootska ja meistri'

- Ülembsootska – Gomozova Anzelika
- Kuninga leelopark – Helmine
- Kuningriigi pillimiis – Valgu Toomas
- Kuninga kargusõkargaja – Pedaja Mirja
- Kuninga kasatskilüüjä – Linnasmäe Villu
- Kuninga leeväküdsäjä – Kala Ingrid
- Rahva lemmik leeväküdsäjä – Kikka Kerttu
- Kuninga piiraguküdsäjä – Linnusõ Marje
- Kuninga sõirameistri – Kala Ingrid
- Rahva lemmik sõirameistri – Harrõoro talo
- Kuninga ollõtegiä – Hindriksoni Andrus
- Rahva lemmik ollõtegiä – Lutsu Juku
- Kuninga taarimeistri – Kudre Helena
- Rahva lemmik taarimeistri – Täpsi Aivar
- Kuninga vereväviinategiä – Linnusõ Vaino
- Kuninga handsaajaja – Viina Jaan
- Rahva lemmik handsaajaja – Kasvandiku Hillar

- Kuninga näpotüümeistri – Läätsõ Külli
- Naisi näpotüü rahva lemmik – Läätsõ Külli
- Kuninga vägümiis – Kepsi Kasper
- Kimmäs seto keele kõnõlõja – Luigasõ Inara
- Kuninga kalamiis – Kepsi Kasper
- Kuninga külä – Luhamaa
- Nuursootska – Saarekivi Katarina-Lee
- Nuurpernaane – Tuiga Ketriin
- Kařus – Uibo Rasmus

Nuursootska Saarekivi Katarina-Lee.
Sundelli Harri pilt

Setokõisi sõbõr Tsiberih

TORMI PIRET

XXIX Seto Kuningriigipääväl trehvis kavvõlist külalist Krasnojarskist. Õt kuningriigipääväl tiidäki aigu inemiisiga niisamahtõ jutata' olõ-õi, kutsi Oinetsi Vera koštma Talina seto salongi. Põlisrahvidõ pääväl, 9. augustil oll' rõõm timmä vasta võtta'.

Vera om olnu' Krasnojarski eesti rahva kultuuriautonoomia „Eesti“ edenaane jo 30 aastakka. Taaha kultuuriautonoomiahe omma' mano haarõrõ ka seto inemisõ'. Suurõba' setokõisi elokotussõ' Krasnojarski kraih omma' Haida külä, Uus-Petsere, Bulatnova külä, Krestjanski külä, a pallõ' setokõsõ' eläse' ka Krasnojarski liinah.

Haida külä om saanu' seto kultuuri kesipaigast, koh pee-

täs vanna-jaanipäivä, mihlipäivä ja kuningriigipäivä. Setomaal peetävast kuningriigipäävast om tõistmuudu tuu, õt ülembsootskat sortida-ai. Uus-Petsereh peetäs mardipäivä.

Vera kõnõli, õt Haida küläh kääv' parhilla' kokko kol' seto leeloparki: naisi leelopark Lill 7 lauljaga; nuuri kuur Siidilill 15 lauljaga ni latsi kuur Kullerkupp 10 lauljaga. Naisi leelo-kuur saa timahava jo 30-aastagadsõst. Mitmõ' nuuri koorikõsõ laulja' eläse' Krasnojarski liinah, a vööri nädälih kääv' leelokoori pruumi Haida külä. Kõik kol' kuuri, ka latsi kuur, laulva' seto keeleh. Om, midä perrä tetä'.

Krasnojarski liina eestläse' ja seto' saava' kokko vööri nädälih Riikliku Tiidüsaamatukogo välisosakunnah, koh om kohki 1000 eestikiilset ja tsuutkõnõ

setokiilset raamatut. Uma-vaihol püvetäs kõnõlda' eesti keeleh ja oppi' kiilt mano.

Raamatukogo om ka Haida küläh. Oll' hüämiil Veralõ üle anda' pühendüsiga raamat „Rõõmokõsõ jutussõ“ Haida külä raamatukogo jaoks.

Saa-as küsümläda' jättä', kuvvamuudu om parhillanõ sõda mõotanu' Tsiberi setokõisi ello. Vera jäi hillä ni taha-as taast väega kõnõlda'. Ütel' niipallõ, õt nuih kotussih, koh internetti olõ-õi, kaias õnnõ aamõtlikka kanalit ja kuultas taad, midä säält lastas. Muidohki oodõtas õgal puul, õt sõda saasi' otsa ni elo lääsi' jal säändest, nigu oll' inne.

Vesseläbist aost kõnõldõh ütäl' Vera, õt timä katõst tütrest noorõp eläs Talinah ja om opmah Talina Ülikoolih. Vanõp tütar eläs Peterburih ni om tennü' Vera neläkõrdsõst vana-

imäst. Suurõ uhkusõga and' Vera tiidä', ku väega timä lat-sõlatsilõ meelüs seto keeleh laulta'. Kaemalda' tuu pääle, õt Veral hindäl seto juuri joht olõ-õi. Naase juurõ' veev' Rāpinähe ja Tartomaalõ.

Vera perämäne Petsereh käuk oll' 2021. a septembrekuuh, ku Petsere lutõrlik Piitre kerik tähist umma 100. aastapäivä. Eestist päse-es pandeemia peräst kiäki minemä ja nii kutsi Eesti pääkonsul Peterburih Laantee Reintammi Carl Eric praasnigulõ Tsiberi eestläse ja setodõ suurõ sõbra Oinetsi Vera.

Küü lõpõtusõst, õt kas om Tsiberi setokõisi ka tagasi Eestih-Setomaalõ tulnu' ja kuis tä eis' tuu pääle kaes. Saa vastusõst, õt tulõjit om olnu'. Ja ku parhillanõ olokõrd Vinnemaal jääs kestmä, sis olõ-õi miäki võimatu.

Tammiku Maidit tiidvä' Mokornulgah, a ka naabõrnulgõh kõik. Vähäbält kõik, kiä' omma' üle 50 aastaga vana'. Maidilõ om soo aastak ant kats tähtsät tunnustust: talvõl anti presidendi kantseleist tiidä', õt Tammiku Maidi-Mariat tennätäs Valgõtähe 5. klassi teenetemärgiga, ja juulikuuh saimi tiidä', õt Maidit uut Hurda Jakobi rahvaluulõpreemia.

KÜLVIKU HELEN

Hurda-preemia sai üle ant Obinitsa muusiumitarõh 23. juulil. Eiseränis märgilinõ om soo selle, õt Maidi om säälsamah tarõh sündünü'! Valgõtähe teenetemärgi üleandmisõst sõit president Karisõ Alar eis' 6. augustil Obinitsa ja andsõ märgi Maidi-Marialõ üle Obinitsa keriguh. Ka soo, tull' vällä, om märgilinõ, a tuuni viil jovvami.

Tammiku Maidi om kõõlõ rahvalõ tunt ku hüä kõnõlõja, või eski üldä', õt sõnolinõ. Tä kõnõlõs ilosahe ja süamest nii elävist ku ka koolnuist, tä om kõõ oodõt kõnõlõja ja ilolinõ pidolinõ. Kirakeeli üldäs säändse inemisõ kotsilõ "sädeinimene". Maidi ja timä tegevüisi pääle kaieh võit üldä', õt vanus om õnnõ numbri. Ja kuigi Maidi eis' tiid, mis om soo numbri takah, sis pääle kaieh ja timäga kõnõldõh om lihtsa arvada', õt elo om timmä hoitnu'. Maidi ütles ka eis', õt eloh om hõste lännü', ummõtõgi om ka timä eloh olnu' hallu. A Maidi om sääne ineminõ, õt klaas om kõõ puultäus, mitte puultühi, ja selle mi käänämi siih pidojutuh halulõ sääl ja kaemi tuu pääle, kuvvamuudu sis om Obinitsah Ilvese tarõh sündünü' Ilvese Maidi-Mariast saanu' sääne ineminõ, nigu timmä parhilla' tiidäs.

Ma viil nii pallõ ütle ette, õt kuigi om nii, õt Maidi õks kõnõlõs tõisist ja mõist kittä' ja hõste üldä', sis eishindäst olõ-õi tä pallõ kõnõlnu'. Tä om tasalinõ, nii ku haldjas, tükü-üi ilmahki esile, a timä süamevalgus ja -lämmüs paistusõ kavvõndõhõ. Tä om sääne ineminõ, kinkõ seltsih om hüä olla', olõt sa nuur vai vana, kass vai kikas. Lilliki' kasuva' timä aiah korgõbast, laebast ja ilosabast ku tõisil. Ma arva, õt periseloh omgi Maidi lillihaldjas. Ka sis, ku ma tuu riide Maidi mano lätsi, õt veidõ juttu aia', oll' Maidi õks lilliaiah - pääle kaieh võinu' arvada', õt pindrit kitskmah, a vaest hoobis ummi lillilatsiga salajuttu jututamah.

Maidi, sa olõt (mi elä Maidiga naabõrküllih ja tunnõ tõnõtõist jo üle 20 aastaga, selle ma julgõ üldä' "sina") **soo aastaga saanu' kats tähtsät tunnuskirja, no ja varahaba om noid kah ant. Ma tiia küll, õt sa eis' panõt nuid avvuhindu imest, a no' vaest om olnu' aigu mõtõlda', õt mille nä sullõ om ant?**

Ma tiia-äi! Olõ-õi midägi eiserälist tennü'. Olõ tennü' tuud, mis om vaia tetä'. Ku tüüh olli, oll' tuu lastõkodoh, koolih vai latsiaiah, sis õks oll' tiidä', midä vaia tetä', ja tuud tei, a

Tammiku Maidi (hüvväkätt) Heliste Leida imä käsitüü näütusel Obinitsa Kunstizaalih.

Riitsaarõ Evari pilt

Tammiku Maidi, haldjast sõnnosäädjä

õks tahtsõ, õt parebahe saasi'. Õs taha' takahsõrkjä olla'.

Maidi, ollit pikkä aigu Obinitsa pensionäridõ tegemiisi iistvidäjä. Tuu oll' hulga tüüd. Kas tuu oll' tõisilõ tegeminõ vai om sullõ hindäle õks miildünü' ringi kävvü'?

Ma tahasi', õt tõisil olõsi' hüä ja huvtav, õt nä saasi' kotost vällä. Seltskund om mullõ kõõ miildünü'. No' ka, mitte õnnõ ummi pensionärega kuuh olla', a meil käve sagõhöhe külälisi.

Alostimi siih edimätsenä ülebsootska vastavõtuga pensionärele (24. veebruaril), sedä oll' meil mitu aastakka. Mi mõtli, õt presidendi vastavõtulõ mi saa-ai, sis teimi säändse uma vastavõtu.

Mullõ väiga miildü, ku Leima Aarne oll' ülebsootska: tä tull' üteh uma kaasaga, kel oll' illos pikk kleit säläh - nä tulli', nii ku tuldah. Sooaoni omma' ka Rannu naase' ja mehe' väiga tenoligu', õt nä sai' miika üteh siih olla', saiva' sootska kätt surbu'. Rannu pensionärega olõmi suhõlnu' jo üle kümne aastaga, nä omma' vaest säidse-katõsa kõrda siih käünü' ja mi olõmi sääl käünü'. Meid om kõõ väiga hõste hoiet ja vasta võet. Om olnu' ka tõisi käümisi, a Rannu rahvas om jäänü' süämehe.

Kostkotsilt sa peri olõt?

Mu imä oll' Tääglüväst, a ma

olõ sündünü' Obinitsah tuuh tarõh, koh parhilla' om muusiumitarõ. Vanaesä oll' Maks, täl oll' viis poiga ja kats tütärd. Ku ma sündü, oll' üts tütär jo ar' mehele lännü', a kõik viis poiga olli' kotoh ja kolm näist olli' jo naase võtnu' ja näil olli' jo latsõ, nä ell' kah miika üteh. Vai, oll' suur pereh!

Meil kasvatõdi linna, tuu oll' põhilidsõst tüüst. A linna külbetä-äs ummi pöldõ pääle, selle õt lina kurnas maad. Linamaa' otsti üle jõõ, Eesti poolõ päält, näütüsst innitsilt Orava mõisa maiõlt, koh mõtsa' raoti maaha ja tetti pöldõst. Ja ku olli' säändse' vaesõba' peremehe', kiä' jovva-as umma maad tetä', sis nä anni' uma' põllu' rendilõ. Talvõl käve Vana-Maks, mu vanaesä, Eestimaa poolõlt linno kokko ostmah. Nuu' olli' kuivatõt ja kolgit lina'. Tõi lina' kodo ja kotoh sis viis poiga teivä' edesi sood linatüüd. Õga kuu edimädsel ja viietõistkümnendäl pääväl olli' Petserih laado'. Tuu katõ nädäläga tetti jälki kuurmatäis linno valmis ja viidi Petserihe. Petserih oll' üts säkslasõst kaupmiis, Leiberg, kiä ostsõ linno kokko ja vei edesi, vaest välismaalõ.

Perästpoolõ, ku linatüüga oll' hulga rahha teenit, sis Vana-Maks ostsõ poigolõ kotusõ: mu esäle Orava lähkohe Oro küllä, töösõlõ Osulahe, üts poig läts Tääglüvähe, üts jäi kodo ja kõõ noorõb poig anti mu esäle

üteh, tä ell' mi man. Oro külä om Setomaa piiri lähkoh, olõ-õs kavvõndõhõ kävvü'. Sovhoosi aigu, ku hobõst õs olõ, sis esä käve jalaga Obinitsa, ka talvõl.

Esä oll' Obinitsa keriguh laulukoori juht, kõstri, käve keriguh koori iih, kooni' kuuli. Esä vott' õks minno ka üteh keriguhe. Või, tuulaiga oll' keriguh hüä pallõ rahvast ja lauljit oll' ka pallõ, nii nuuri ku vannõ. Kalju Ivani tütre' laulsõva' koorih. A ku tull' Vinne aig, sis ma lätsi Rakverre näpotüüopajast opma ja peräst tüüti 27 aastakka Tilsi lastõkodoh käsitüüoppajana.

Kas kotoh imä ka tekä näpotüüd?

Jah, imä tekä kõik, mis oll' vaia tetä' - kudi kangast, tuulaiga olõ-õs poodirõivast, kõik ülikunna- ja kleidirõiva' tull' eis' tetä'. Ku ma koolih käve, sis õks olli' kõik rõiva' imä koet kangast tett. Ma naksi ka jo latsõiaih käsitüüd tegemä, a mäletä ka, õt ku imä läts eläijt tallitama, sis üteli' mullõ: „No viska' sa mõni lang kangahõ!“ A mul oll' raamat ka jälki väiga põnnõv ... Sis panni raamaduh taguotsa ala ja ku imä läts vällä, sis sai raamatut jälki lukõ'. Esä ja esä noorõb veli, nä olli' ka kõva' lugõja'.

Kuvvamuudu tuu läts, õt sinost sai sääne hüä sõnaga kõnõlõja? Kost sa olõt uma'

sõna' saanu', ku seto leelo muudu kõnõlda'?

Ma sai sõna' kerigust. Inne ma õs olõ' sõnno säädnü' õga tervitüisi tennü', a ku Obinitsa vahtsõnõ kerik valmis sai, sis Talomiis, kiä oll' tuulaiga papp, oll' sääne miis, õt täl käve pallõ külälisi. Ja sis tä tahtsõ, õt rahva siäst kiäki külälisi tervütäs. Johtu nii, õt minost sai soo tervütäjä. Ma küll ütli, õt ma mõista-ai, a Talomiis üteli, õt no proomi'. Ja eiski oll' nii, õt peris algusõh, ku ma mõista-as, sis tä üteli' mullõ, määndsit sõnno kõnõlda' ja kuvvamuudu kinkõga kõnõlda'. Näütüsst papõlõ tull' üldä' „avvulidsõ' vaimuligu“. Ku kerigut õnnistõdi, sis papp opas minno, kuvvamuudu rõivilõ panda': rõivas piäsi' olõma ütevärmilinõ, kas sinine vai roosa vai... eis' tä ostsõ lilli'. Aleksius II oll' tuulaiga metropoliidist, tä käve Obinitsah sagõhöhõ. Talomiis tõi tä üle oro eiski meele Tal'kalõ koštma.

Tuu om sis nii, õt ku Obinitsa kerigul oll' no' 70. aastaga hällüpäiv, sis sama pallõ aastakkõ om ka soost aost, ku Tammiku Maidi-Mariast sai keriguh ja praasnigõl kõnõlõja. Ka juubel!

Om nii jah! Tuuga tulõ üts lugu miilde. Ku ma jo siih, Obinitsa latsiaiah tüüti, sis lätsi ütskõrd Tilsihe koštma ja kõnõli sääl ka üte kõnnõ. Direk-

tori ja tä abikaasa silmä' lätsi' suurõst: „Sa siih küll õs kõnõlõ' nii...“ Ma esi' mõista-as midägi üldä', a mu Paul sis üteli, õt: „Ti vaest anna-as võimalust!“

Pääle kõnõlõmisõ olõt sa tunt ka ku sääne ineminõ, kinka mano võiva' õks tulla' üliopilasõ' ja rahvaluulõkojoja', kõik, kiä' tahtva' kulõlda' vana ao juttõ ja ilosat seto kiilt.

Jah, nuid om siih käünü' õks. Tiia-äi ma, kas näil must määnegi kasu om olnu', a õks kävevä'. Tuu om torõ, mullõ miildüs.

Ma tahasi' lõpõtusõst küüssü', mis om parhilla' tuu, mis sullõ rõõmu tege?

Mu jaost om kõõ suurõb rõõm ja ilo, ku kiäki koštma tulõ. Mis om viil parõb, ku tulõ kiäki ja ütles mullõ tereh ... Eriti tunnõ hüvvämiilt sis, ku noorõba' inemisõ' tulõva', ütlesse' tereh ja küüsuse', õt kuvvamuudu ma elä ...

Kuis sa elät?

Ma elä nii, ku piät elämä. Tulõ hummogu üles, liiguta ja käü veidi ümbretsõõri, õt veri nakasi' seeh ringi käümä, sis tii kohvi ja võta pala süvvä' ja roho'. Ja sis kae raamatit, eriti ku om sääne raamat, õt ma õkva piät kaema, mis tast luust sai ... Suvõl olõ lilliaiah, talvõl ja keväjä tii käsitüüd. Mullõ miildüs mu elo!

Vana Tare Taga Kolossovah.

Sundelli Harri pilt

Kalamaitsete majakas Rõsnah.

Sundelli Harri pilt

Rutulinõ ja huvtav augustikuu

MALKOVI PILLE

MTÜ Seto Küük kõrrald kunigriigipäivä seto söögi müügiplatsi. Luhamaa külāmaja kõrvalõ avvulitsõ kotusõ pääle sai' müügikotusõ' varahappa kirja pandnu' Setomaa vallah tegut-sõva', elävä' ja seto traditsioo-nilidsõ söögi tegijä'. Tuu oll kotus, koh oll sõira, sibulat, leibä, piirakit ja kökkõ hüvvä, mia om mi piirkunnah kasvatõt ja kohaligust kraamist.

Kunigriigi meistridõ laahv-kah oll hulga kunigriigi innit-sidõ meistridõ väiga hüvvä toodangut ja ka' MTÜ liikmidõ hüvvi piirakit, sõira, taari, veini ja sai tutvuda' pillimeistridõ plaatõga'.

Järgmätsel nädälil (13.–14.08.) päält kunigriigipäivä uut Setomaa 17 kohvut hindä mano küllä. Huvi kõrral sai täp-sebält tutvust tetä' jo FB Seto Küük ja Seto Kostipäiv ja visit-setomaa lehel.

Ilm oll hüä ja külälisi jakku ökka kohvkohe. Külälisi vöödõti vasta värskest kohaligust söö-gikraamist kodotsidõ retsepte perrä tett süükega' ja seto leelo, parhillatsõ moodumuusiga ja tiatrietendüse ja tandsunumb-ridõga'. Külälisiraamatihe kiro-tõdi önnõ tenosõnnu.

Septembrih nakami pääle erinevvi kooltuisiga'. Mi tulõda miilde traditsioonilidsi küdsä-misi ja meistridõ käe all saa uvvõnda' ummi tiidmisi! Om midä uuta'!

Maagökösõ maitsõ' Saaboldah.

Sundelli Harri pilt

Lehte tegevä':

Toimõtaja Kauksi Ülle,
tel 5656 9079, e-post: kauksiyll@gmail.com
Toimõtaja (lisaleht Vahtsõ Vallah) Järvelilli Rein,
tel 504 6423, e-post: rein.jarvelill@setomaa.ee

Keeletoimõtaja Palmi Silvi
Seto keele tõlkja Sarvõ Öio
Külesäädmine Lööpri Priit

Välläandja: Setomaa Liit

Setomaa kolleegium: Külviku Helen, Kauksi Ülle, Laaneotsa Annela, Matvei Arvi, Sarvõ Öio, Leima Aarne, Kruusamäe Meelike, Jüriõ Vello, Järvelilli Rein, Leima Evelin, Mustimetsa Indrek.

Trükjä: Printall AS

Lehe ilmumist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm ja lisalehte Vahtsõ Vallah Setomaa vald.

KAASTÜÜ' saata: kauksiyll@gmail.com
vai Setomaa aoleht, Obinitza külä, 65301, Võro maakund.
SETOMAA VALLA UUDISÕ' saata: rein.jarvelill@setomaa.ee
Tähtaig öga kuu 12. kuupäiv.

Lehe telminõ ja reklaam: tel 5627 3889, info@setoinstituut.ee

Tandsutsõör Obinitza Üülokaalih Lenna ja Lauri ni Baaba ja Ka muusika perrä.

Sundelli Harri pilt

Vanavalgõ võimalus Miktämäel.

Sundelli Harri pilt

Vabariigi president külastas Setomaad

Eesti Vabariigi president Alar Karis viibis 5. ja 6. augustil Setomaal, osales Seto Kuningriigi päeva avamisel Luhamaal ning kohtus kohalike elanike ja Setomaa eestvedajatega Lüübnitsas ja Võõpsus.

REIN JÄRVELILL

Reede, 5. augusti pärastlõunal külastas president Karis Lüübnitsa küla, kus kohtus tsässona juures külarahvaga ning tutvus vaatetorni, muuseumi ja sibulakasvatusega. Samal päeval külastas riigipea ka Beresjesse rajatavat kloostrit ning Võõpsu küla. Kohtumistel arutati erinevaid Setomaa elu teemasid piirkonna eestvedajate ning vallajuhtidega.

Laupäeva, 6. augusti hommikul andis president Karis Obinitsa Issanda Muutmise kirikus üle teenetemärgi Obinitsa kogukonnaelu edendajale Mai-Maria Tammikule ning suundus sealt Luhamaale XXIX Seto Kuningriigi päeva avamisele.

Beresjes haarati president Alar Karis tihedasse vestlusringi.

Fotod: Rein Järvelill

President Lüübnitsa tsässona ees.

Lüübnitsas sai president kingituseks sibulavaniku.

Toetuste taotlemine mittetulunduslikuks ja sporditegevuseks ning kultuuriüritusteks

2023. aasta mittetulunduslikuks ja sporditegevuseks ning kultuuriürituste korraldamiseks toetuste taotluste esitamise tähtaeg on 15. oktoober 2022.

Setomaa valla mittetulundusliku tegevuse toetamise eesmärk on Setomaa valla elanikele suunatud mittetulundusühingu, sihtasutuse või seltsingu tegevuse toetamine, erinevate huvigruppide, elanike ühistegevuse toetamine, huvitegevuse ja vaba aja sisustamise võimaluste mitmekesistamine. Tegevustoetust saab kasutada mittetulundusühingute, sihtasutuste ning seltsingute igapäevase tegevuse ja üldkulude või projektide omafinantseeringu katmiseks.

Setomaa valla kultuuriürituste toetamise eesmärk on toetada kohalikule elanikkonnale suunatud või kohalike elanike korraldatavate kultuuri- alaste ürituste ja kultuuri- alaste ühistegevuste korraldamist Setomaa vallas.

Setomaa valla sporditegevuse toetamise eesmärk on soodustada ja luua tingimused Setomaa valla elanikele spordi harrastamiseks ja sportlikuks eluviisiks ning sportliku eneseteostuse võimaldamiseks.

Setomaa Vallavalitsus

■ **Lisainfo:**
Karin Viljus, haridus- ja kultuuriosakonna juhataja
tel 5855 2772,
e-post: karin.viljus@setomaa.ee

Pane tähele!

- Tulenevalt kehtivatest määrustest peavad kõik Setomaa valla eelarvest toetuse saajad esitama Setomaa Vallavalitsusele vormikohase lõpparuande kuu aja jooksul pärast tegevuse toimumist. Samasugune kohustus tuleneb ka vallavalitsuse ja toetuse saaja vahel sõlmitud sihtfinantseerimise lepingust.
- Toetuste taotlused ja aruanded tuleb esitada kehtivatele vormidel, mis on lisadena määruste juures. Toetuste taotluse ja aruande kehtivad vormid on kättesaadavad Setomaa valla kodulehel setomaa.kovtp.ee haridus- ja kultuurivaldkonna alajaotuses.
- Hilinenud või mitte kehtival taotluse vormil esitatud taotlused võidakse jätta toetussummade jagamisel nimekirjast välja.
- Toetuste taotlemiseks 2023. aastaks esitatakse vormikohane taotlus paberkanalil või elektrooniliselt Setomaa Vallavalitsusele 2022. aasta 15. oktoobriks aadressil Pikk 12, Värskas alevik, Setomaa vald, 64001 või e-posti aadressil vald@setomaa.ee.

Päädnitsapäev Saatses.

Foto: Rein Järvelill

Mõtteid Setomaa vallavolikogu viimasest üheksast töökuust

Setomaa vallavolikogu teise koosseisu üheksa kuud on läinud kui linnutiivul. Kindlasti on see olnud keeruline ja huvitav aeg kõigi jaoks. On olnud raskeid hetki ja murekohti, kuid kindla meele ja ühise koostööga oleme saanud mitmed probleemid lahendatud. Mitmele volikogu liikmele on esmakordne kogemus osaleda kohaliku omavalitsuse töös. Palju on õpitud, kuid palju on ka veel õppida.

Alates augustist hakkab volikoguliikme tööd tegema Maarja Uibokand, kes asub tööle Rein Järvelille asendusliikmena. On suur rõõm, et Maarja võttis väljakutse vastu.

Ma ei hakka meenutama tehtut, vaid vaatan hoopis tule-

URMAS SARJA
vallavolikogu esimees

vikku. Käesoleva aasta sügis on volikogu jaoks pingeline.

Tuleb kehtestada valla üldplaneering ning vastu võtta arengukava muutmine. Suurimaks väljakutseks saab olema talv kõrgete energiahindade tõttu. Sellest tulenevalt on suureks väljakutseks 2023 eelarve koostamine ja vastuvõtmine. Rasked valikud – mis tuleb ära teha praegu ning mis jääb tulevikku.

Kohe on saabus september – tarkusekuu. Igas kogukonnas on oluline osa haridusel. Selleks, et vald saaks pakuda õpilastele head haridust, on eelkõige vaja õpetajaid, koolimaju, lasteaedu, huviharidust jne. Vallal on ees suur investeering – Värskas koolimaja renoveerimine. Et see õnnestu, peavad nii vallavalitsus kui volikogu tegema efektiiv-

selt koostööd ning analüüsima valla hariduse hetkeseisu ja tulevikku.

Mul on hea meel, et volikogu hea tahte kokkuleppe järgi võttis EKRE vastutuse juhtida arengu- ja planeeringukomisjoni ning revisjonikomisjoni. Mida mina nende komisjonide tööst ootan? Loodan, et arengu- ja planeeringukomisjon toob lauale huvitavaid ja innovatiivseid ideid homsesse, ülehommesse ja veel kaugemasse tulevikku ning revisjonikomisjon toob asjalikke ettepanekuid vallaasutuste efektiivsuse tõstmise kohta.

Minu kui volikogu esimehe jaoks on väga oluline elanikkond. Esmatähtis on, et elanikel oleks mugav, turvaline ja hea

olla. Vähem tähtis ei ole see, mida pakume oma külastele.

Pean tõdema, et Setomaa on tõeliselt huvitav koht oma inimeste, looduse, sündmuste ja tavade poolest. Kindlasti olete märganud, et uue inimesena Setomaal külastan palju üritusi. Tutvun inimeste, olustiku, kohaliku ajaloo ning tavade poolest.

Kahetsusega pean tõdema, et mingil põhjusel ei huvitu kohalikud elanikud Setomaal toimuvatest väiksematest üritustest. Seetõttu kutsun kohalikke inimesi aktiivsemalt osalema erinevate Setomaa organisatsioonide poolt korraldatavatel koolitustel, reisidel ja üritustel.

Tulekul on taas külade mängud, kus jagub tegevusi igale osalejale. Palusin külaelu-

komisjonil leida häid mõtteid ja ideid, mis innustaks külasid aktiivsemalt mängudel osalema.

Panen kõigile südamele, et mida rohkem infot tuleb külastest valda või volikogu külaelukomisjonile, seda rohkem mõtteid ja ettepanekuid saab teostada. Samuti innustan kõiki külasid või mitme küla peale otsima enda seast usaldusväärse kontaktisik või külanem.

Soovin kõigile värvilist sügist. Loodan, et saagid saavad salve, metsasaadused purki ja marjad moosiks keedetud.

Kõigile lastele soovin toreid saabuvas kooliaasta algust ja lastevanematele rahulikku meelt!

Suvi Setomaal II

Eelmise ülevaate lõpetasin sellega, et tegeleme energiakriisist tuleneva gaasi ja elektri olulise hinnatõusuga, mis väljendub eelarves ka väga suure miinusega. Aasta lõpuks võib ülekulu küündida kuni 130 tuhande euron kogu valla süsteemis ja see on tõeliselt suur number Setomaa valla jaoks. Vallavalitsus planeerib septembri volikokku tuua lisaelarve ja püüda lahendada tekkinud olukorda.

Suvi möödub vallavalitsuse töötajatel ka puhkuste tähe all ja seepärast on vahepeal häiritud ametnike kättesaadavus ja kiire tegutsemine. Puhkused on enamuses lehe ilmumise ajaks läbi saanud ja tavaline tööritm taastunud. Vallavalitsuse töötajad käisid väljasõidul ja külastasime Türi ning Haapsalu omavalitsusi. Saime kindlasti midagi kõrva taha pandud ja püüame häid ideesid oma vallas rakendada.

Siiani valla ühe suurima objekti, Mikitamäe hooldekodu ehitus on kulgenud üle kivide ja kändude, aga hakkab lähenema lõpusirgele. Eestis ehitamise kallinemine ei ole uus uudis ja samuti meil. Püüame ehitajaga leida kompromissi, et saaksime maja lõpuni valmis. Kuulutasime välja ka sisustuse hanke, mis tagab selle, et majas oleksid vajalikud mööbliesemed ja funktsionaalsed voodid. Võin kinnitada, et tuleb kena ja funktsionaalne hooldekodu ja juba võiks broneerida sinna kohti eakatele.

Äramärkimist väärt on uue discgolfraja avamine Värskas Tervisespordikeskuses, mis loob valda ühe harrastusvõimaluse juurde. Tegu on Kultuuriministeeriumi finantseeritud tervisespordikeskuste investeringute projektiga ja loodame ka projekti jätkumist.

Suveüritused mööduvad hästi ja rahvarohkelt, kuigi Luhamaa kuningriik sai tunda looduse soovi omamoodi asja ajada. Tahan kiita Luhamaa korraldusmeeskonda, kes tegi suure ettevalmistustöö ala korrashoiuks ja peoks.

Treski fest, Ostrova festival ja kostipäiv möödusid kauni ja lausa palava ilma saatel ning jääb ainult soovida, et paneksite tulevikus ikka samamoodi edasi!

Sügiseseks väljakutseks on hariduse arengukava algatamine, kus sooviksime üle vaadata meie hetkeseisu alusharidusest gümnaasiumini ja pidada plaani, kuidas me saaksime enda täitsa korralikult toimivat süsteemi võimestada ja veel paremaks muuta. Samuti tuleb üle rääkida seto keele koht meie haridussüsteemis ning seada oma eesmärgid.

Head suve lõppu ja tegusat sügise algust!

RAUL KUDRE,
vallavanem

Setomaa valla arengukava muudatuste ja nendega seotud eelarvestrateegia

AVALIK ARUTELU

toimub 25. augustil kell 12 Värskas Kultuurikeskuses suures saalis (Pikk 12, Värskas alevik).

Setomaal moodustati esimene naabrivalve piirkond

Audjassaare külaelaniku Guido Kapi eestvedamisel asutati külla naabrivalve, mis on Kagu-Eestis küllaltki eriline.

REIN JÄRVELILL

Eesti veepiiri veerel, Lämmijärve ääres asuva küla valvamisele peab kaasa aitama ise, olles toeks politseile ning piirivalvele. Setomaal ei tähenda naabrivalve naabri järele valvamist, vaid pigem ennetustööd, et preventiivselt oleks kogu piirkond turvaline. Piiriäärses naabrivalve sektoris on mõistlik jälgida mitte vaid murutrimmerite kadumist, vaid piiriäärset liikumist laiemalt. Varastamine võib olla probleem, aga piiriäärne elu on keerulisem kui sisemaal. Naabrivalve sektori eesmärk ongi ühiselt hoida oma kodukoha heakorda ja turvalisust. Ent piiriäärne ala ei saa loota vaid riiklikele struktuuridele, siin peab ka ise käed külge panema.

Naabrivalve sektori edukaks toimimiseks sõlmisid vastava koostöölepingu Politsei- ja Piirivalveameti, Setomaa vallavalitsuse ja MTÜ Eesti Naabrivalve esindajad ning Audjassaare poolsaare naabrivalve

Kagu politseijaoskonna juht Tamar Tamm, vallavanem Raul Kudre, Audjassaare naabrivalve sektori vanem Guido Kapp ja Eesti Naabrivalve tegevjuht Marek Väljari. Foto: Rein Järvelill

sektori külarahva esindaja Guido Kapp.

Setomaa vallavalitsuse jaoks on oluline, et kogu vald oleks võimalikult turvaline, kodud kaitstud ning oleks rahu. Kõike seda ei saa tagada ainult riik, vaid kohalikud võivad alati abiks olla. Üldine turvalisus on tänasel hetkel kõrgendatud teema ning siinkohal saab tähelepanelik piirielanik tervele Eestile alati appi tulla. Eesti piiri on rikutud korduvalt; lokaalne abi kohalike külaelanike poolt piirivalvele aitab

kindlasti tõsta kogu Eesti julgeolekut. Loodetavasti ei jää Audjassaare naabrivalve piirkond ainukeseks kogukonna turva-koostööks Setomaal, juba on naabrivalve piirkonna suunas liikumas ka Kuigõ kandi külad Üllar Tamme eestvedamisel.

Pane tähele!

Rohkem infot ja nõu jagab MTÜ Eesti Naabrivalve, tel 513 6630, e-post: info@naabrivalve.ee.

Kortermajadele toetuse andmine

ERIKA JOONAS

majandus- ja arendusosakonna juhataja

Setomaa vald toetab korteriühistuid üldkasutatavate ruumide ning tehnosüsteemide rekonstrueerimiseks, tuleohutussõuete tagamiseks, elukeskkonna parandamiseks ja atraktiivsemaks muutmiseks.

Uute parklate ja mänguväljakute ehitamisele kohaldatakse ehitusseadustiku sätteid.

Toetuse taotlejaks võib olla Setomaa vallas asuv nelja või enama korteriühistuga korteriühistu või kaks või enam korteriühistut, kus kokku on

Toetatavad tegevused:

- üldkasutatavate ruumide ja hoone osade rekonstrueerimine;
- üldkasutatava infrastruktuuri (kütte-, ventilatsiooni-, vee-, kanalisatsiooni- ja/või elektrisüsteemi) rekonstrueerimine;
- parkla ehitamine või laiendamine;
- jäätmemajade rajamine (eelistatud mitme korteriühistu koostöö);
- mängu- ja/või spordiväljakute, atraktsioonide rajamine/parendamine (eelistatud mitme korteriühistu koostöö);
- haljastus ja heakord;
- kaasfinantseeringu tagamine Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA toetusmeetmes.

kümme või enam korteriomandit (edaspidi taotleja).

Taotluse vorm on leitav valla veebilehelt: <https://setomaa.kovtp.ee/et/kortermaja->

toetus.

Käesoleval aastal toetuse saamiseks tuleb vallavalitsusele taotlus esitada hiljemalt 30. septembriks 2022.

PRIA võtab vastu majandustegevuse mitmekesistamise investeringutoetuse taotlusi

PRIA avab 7. septembril maapiirkonnas majandustegevuse mitmekesistamise investeringutoetuse taotluste vastuvõtu.

Meetme eesmärk on eelduste loomine uute töökohtade tekkeks maal väljaspool põllumajandussektorit. Vooru eelarve on 17 miljonit eurot. Toetust, mis on kuni 150 000 eurot, saab kasutada uute seadmete ostmiseks ja tootmis- või teenindusruumide ehitamiseks. Investeeringuobjekt peab asuma maapiirkonnas, millena Võru maakonnas ei käsitleta üksnes Võru linna territooriumi.

Toetust saavad taotleda kuni üheksa töötajaga vähemalt kaks aastat tegutsenud mikroettevõtteid, kellel on plaan luua maapiirkonda uusi töökohti ja kes vajavad seejuures toetust investeringute tegemisel.

Lisainfo: pria.ee, tel 737 7678

KESKKONNAAMET

Keskkonnanõu taotluse menetluse teade

Keskkonnaamet teatab, et on menetlusse võtnud Setomaa Vallavalitsuse (registrikood 75025041, aadress Võru maakond, Setomaa vald, Värskas alevik, Pikk 12, 64001) esitatud keskkonnanõu taotluse Võrumaal Setomaa vallas Beresje külas Navoloki tn 3 (46501:002:0095) maaüksusel Beresje väikepaatide sadama rajamiseks, mille käigus toimub Peipsi järve süvendamine (sadama akvatoorium 1600 m³, sissesõidutee 1500m³), Navoloki tn 3 maaüksusel veekogu põhja süvenduspinnase paigutamine (550 m³) ning Navoloki maaüksuse piires Peipsi järve kaldajoon muutmine.

Keskkonnanõu taotlusega saab tutvuda keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS <https://kotkas.envir.ee/> menetluse nr M-119658, taotluse dokumendi nr DM-119658-11.

Kuni keskkonnanõu andmise või andmisest keeldumise otsuse tegemiseni on igaühel õigus esitada Keskkonnaametile taotluse kohta oma põhjendatud ettepanekuid ja vastuväiteid. Ettepanekuid ja vastuväiteid saab esitada ühe kuu jooksul alates teate ilmnemisest kirjalikult e-posti aadressil info@keskkonnaamet.ee või postiaadressil Võru, Karja 17a, 65608. Keskkonnanõu edasisest menetluskäigust teavitab Keskkonnaamet täiendavalt ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Vallavolikogu uueks liikmeks sai Maarja Uibokand

Setomaa valla valimiskomisjon otsustas 28. juuli koosolekul peatada Setomaa Vallavolikogu liikme Rein Järvelille volitused seoses tema tööle asumisega Setomaa Vallavalitsuse kommunikatsioonispetsialisti töökohale ja määras volikogu uueks liikmeks asendusliikme Maarja Uibokannu.

Maarja Uibokand on OÜ Mardimäe juhatuse liige, mahe-teravilja tootja ning valimistel kandideeris valimisliidu Ühine Setomaa nimekirjas.

Maarja on volikokku kandideerides väljendanud soovi, et koduvallas oleksid veelgi paremad tingimused elamiseks, laste kasvatamiseks, ettevõtluseks ning meie looduskeskond oleks hoitud ja väärtustatud.

Setomaa Vallavalitsus

Maarja Uibokand.

Foto: Kersti Virro

ENAMPÄKKUMINE

Setomaa Vallavalitsus korraldab avaliku suulise enampakkumise 12. septembril 2022 kell 14 Värskas kultuurikeskuse suures saalis (Pikk 12, Värskas alevik) järgmistele objektidele:

1. **Partsi kinnistu** registriosa numbriga 13633550 Säpina külas, kinnistu suurus 6386 m², katastritunnus 73201:001:0236. Kinnistul asub elamu. Alghind 5000 eurot.

2. **Veise kinnistu** registriosa numbriga 19751850 Usinita külas, kinnistu suurus 15475 m², katastritunnus 73201:001:0903. Kinnistul asub laut. Alghind 8000 eurot.

3. **Silla 19 kinnistu** registriosa numbriga 18592950 Võõpsu külas, kinnistu suurus 8008 m², katastritunnus 73201:001:1091. Kinnistul asub elamu. Alghind 7000 eurot.

4. **Korteriomand** registriosa numbriga 2345241 Määsi külas, korteri suurus 38,7 m², katastritunnus 73201:001:0331. Alghind 150 eurot.

5. **ZIL alarmsõiduk** (päästeauto), reg märk 542 APE, esmane registreerimine 1990, kehtiv ülevaatus puudub. Alghind 1500 eurot.

Müügiobjektidega saab tutvuda kohapeal iseseisvalt, korteriga või autoga tutvumiseks kokku leppida haldusspetsialistiga tel 5305 5570 (Jaanus Meriluht), samas ka lisainfo.

Suulisel enampakkumisel tuleb osalejal tasuda osavõttu 50 € hiljemalt 12.09.2022 kella 9 Setomaa Vallavalitsuse EE212200001120245346 Swedbanki arvelduskontole. Suuline enampakkumine toimub vastavalt Setomaa vallavara valitsemise korra § 23. Enampakkumise sammu suurus kõikidel objektidel on 100 eurot.

Võrumaa noortevaldkonna aasta tegu tuli Setomaale

Võru maakonna noortevaldkonna tänu-sündmusel 4. augustil Varstu Kultuurikeskuses tunnustati maakonna noori ja noortetegevusi. Aasta teoks noorsootöö sai Värska noortekeskuse tegu „Südamega kingitus“.

REIN JÄRVELILL

Setomaa Noorsootöö Keskuse juhataja Triinu Arundi sõnul on noortevaldkonna aasta teo näol tegemist meie noortekeskuse ühe juba traditsioonilise käsitöötunniga.

Novembris alustab tegevust käsitöötund „Südamega kingitus“, kus noored koos juhendajaga meisterdavad erinevaid taaskasutusmaterjalidest esemeid. Eriliseks teeb selle käsitöötunni see, et noored kingivad meisterdatud asjad edasi neile, kes noorte arvates vajavad väikest üllatust ning rõõmu. Eesmärk on panna noori märkama oma kaaslasti ja ka teisi inimesi enda ümber. Noored ise koostavad nimekirja väljavali-tuist, kellele soovitakse üllatust valmistada.

Viimase käsitöötunni „Südamega kingitus“ teemaks valisid noored helkurite valmistamise. Värska noored meisterdasid helkureid ja küpsetasid piparkooke ning Mikitamäe noored kaeraküpsiseid, millest pandi kokku kingikotikesed, mille noorsootöötajatest päkapikud jõulude ajal laiali jagasid. Lisaks tegid noored kingitusi ka Värska, Saatse ja Piusa kordoni piirivalvuritele. See ettevõtmine oli tõeline südamega kingitus, kuna kõik kin-

Võru maakonna noortevaldkonna tänavused tegijad.

Foto: Karin Viljus

gisaajad olid siiralt üllatunud, et neid on märgatud ja keegi hoolib.

Võru maakonna noortevaldkonna tunnustamisele sai kuni 31. maini esitada kandidaate, kes on aasta jooksul olnud silmapaistvamad tegijad. Välja jagati kuus tiitlit: enim silma paistnud noorsootöötaja, aasta koostöö, aasta tegu, aasta noor, aasta noorteühendus ja pikaajaline panus noorsootöösse. Setomaa vallast oli lisaks aasta teo kandidaadile esitatud aasta noore kandidaadiks Rain Oper, kes sai tänukirja.

Tänu-sündmus toimus Võrumaa noorte suvepäevade raames.

Värska noored teevad „Südamega kingitus“. Foto: Triinu Kotov

Kuidas sõlmida sobiv energialeping?

Energiahinnad on tõusnud harjumuspärasest kõrgemaks ning sellega seoses on igal tarbijal tark läbi mõelda, kuidas saaks energiat säästa ning üle vaadata ka oma elektri- ja gaasileping. Turul on palju erinevaid pakette – kuidas valida endale nende seast see õige?

Elektripaketid jagunevad üldjoontes börsi- ja fikseeritud hinnaga pakettideks. Võib esineda ka osaliselt muutuva hinnaga pakette, mis koosnevad börsi- ja fikseeritud hinna kombinatsioonist. Elektrimüüjad pakuvad ka keskkonnasõbralikke rohelise energiaga pakette, mille puhul on elekter toodetud taastuvatest energiaallikatest.

Börsipakett sobib pigem inimesele, kellel on aastaringselt stabiilne ja pigem väike tarbimine. Näiteks kui elad kaugküttega ühendatud korteris, kus on ka tsentraalne soe vesi, siis su talvine tarbimine võrreldes suvisega tõenäoliselt eriti ei muutu. Seejuures tasub tähele panna, kas paketi sõltub hind kaalutud keskmisest börsihinnast või igal tunnil tarbitud elektrikogusest ja sellel tunnil kehtivast börsihinnast.

Tunnipõhist elektri börsipaketti kasutades on tarbijal võimalik ka tarbimist ajastada odavama hinnaga tundidele. Gaasi puhul tunnihinnale põhinevaid pakette ei pakuta, seal arvestatakse kuu keskmist börsihinda.

Fikseeritud pakett sobib neile, kes soovivad kindlust, et iga kuu on energiaarve sama suur. Seda on mõistlik kaaluda, kui oled suurem tarbija või kasvab külmade ilmade saabudes energiatarbimine märgatavalt. Lisaks tasub fikseeritud paketti kaaluda, kui pole soovi või võimalust börsihindade järgi oma tarbimist ajastada. Nüüd pakuvad energiamüüjad ka uusi pikaajalisi fikseeritud pakette, mille hind võib olla lühiajalistest teatud juhtudel odavam.

Kindlasti tasub endale elektri- või gaasimüüjaga leping sõlmida, sest selle puudumisel kasutatakse võrguettevõtja vahendatavat üldteenust. See ei ole kindlasti soodsaim variant, seega tasub kaaluda energiamüüjaga soodsama paketi sõlmimist.

Allikas: majandus- ja kommunikatsiooni-ministeerium

Kas ja kuidas valida uus pakett?

- Vaata üle oma praegune leping. Info selle kohta leiad oma energiamüüja kodulehelt või müüjaga suheldes.
- Vaata üle ka oma energiatarbimine ja mõtle läbi, kas praegune pakett on vastavuses sinu vajaduste ja rahaliste võimalustega. Oma tarbimisandmed leiab Eleringi e-teenindusest.
- Võrdle erinevaid elektripakette veebiaadressil www.elektrihind.ee ja gaasipakette aadressil www.gaasihind.ee.
- Kui hakkab silma sulle sobivam pakkumine, võta energiamüüjaga ühendust ning uuri täpsemalt senise lepingu muutmise ja uue lepingu tingimuste kohta.
- Kui pakett on soodsam ja tingimused sobivad, vaheta see välja.
- Pea meeles! Kui soovid tähtajalise elektri- või soojusenergia müügilepingu ennetähtaegselt lõpetada, võib osa lepingute puhul kaasneda leppetrahv. Info selle kohta leiad kehtiva lepingu tingimustest.
- Rohkem infot leiab veebiaadressil www.mkm.ee/energialepingud.

Setomaa Vallavolikogu võttis 28.04.2022 vastu määruse nr 10 „Erateede avalikuks kasutamiseks määramise kord“, mis sätestab Setomaa valla haldusterritooriumil asuvate erateede avalikuks kasutamiseks määramise tingimused ja korra. Avaldame määruse tervikteksti.

Erateede avalikuks kasutamiseks määramise kord

Määrus kehtestatakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 22 lõike 1 punktide 5 ja 37 ning ehitusseadustiku § 94 alusel.

§ 1. Reguleerimisala

Käesolev erateede avalikuks kasutamiseks määramise kord sätestab Setomaa valla (edaspidi vald) haldusterritooriumil asuvate erateede avalikuks kasutamiseks määramise tingimused ja korra.

§ 2. Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

1) tee on rajatis, mis on ette nähtud inimeste, sõidukite või loomade liikumiseks või liiklemiseks. Tee osaks loetakse tunnel, sild, viadukt ja muud liiklemiseks kasutatavad ning tee toimimiseks vajalikud rajatised;

2) eratee on tee, mis paikneb juriidilise või füüsilise isiku kinnisasjal ning mis pole kantud avalikult kasutatavate teede nime-

kirja. Eratee ei pea olema kantud teeregistrisse;

3) avalikult kasutatav tee on riigitee, kohalik tee ja avalikuks kasutamiseks määratud eratee. Avalikult kasutatavat teed võib kasutada igaüks õigusaktides sätestatud piiranguid järgides;

4) kohalik tee on tee, mille osas omaniku ülesandeid täidab kohaliku omavalitsuse üksus. Kohalik tee võib olla avalikuks kasutamiseks määratud eratee, kohaliku omavalitsuse üksusele kuuluv tee või kohaliku omavalitsuse volikogu otsuse kohaselt kohaliku omavalitsuse hallatav kohaliku liikluse korraldamiseks vajalik muu tee;

5) kergliiklustee on jalgrattaja jalgteel, mis on jalgrattaga, tasakaaluliikuri ja jalakäija liiklemiseks ettenähtud eraldi tee või

teeosa, mis on asjakohaste liiklusmärkidega tähistatud;

6) pinnasteel on põllu-, metsa- või muu selline pealiskihita tee, mis on teeks rajatud või sõidukite liikumise tulemusena selleks kujunenud;

7) teel on kaitsevöönd, kui tee on avalikult kasutatav. Avalikult kasutatava tee kaitsevöönd on teed ümbritsev maa-ala, mis tagab tee kaitse, teehoiu korraldamise, liiklusohutuse ning vähendab teelt lähtuvaid keskkonnakahjulikke ja inimestele ohtlikke mõjusid. Kaitsevööndi ulatus lepatakse kokku tee omanikuga lepingu sõlmimisel. Kaitsevööndi laius on vähemalt 2 meetrit tee servast.

§ 3. Erateede avalikuks kasutamiseks määramise tingimused

(1) Eratee määratakse avalikuks kasutamiseks, lähtudes avalikust huvist ning eesmärgiga tagada liiklemise võimalus igaühele.

(2) Eratee määratakse avalikuks kasutamiseks, kui tee avalikes huvides omandamine ei ole võimalik, on raskendatud või ebaotstarbekas või on muul põhjusel välistatud.

(3) Pinnasteid üldjuhul ei määrata avalikuks kasutamiseks.

(4) Erateed saab määrata avalikuks kasutamiseks, kui on täidetud vähemalt üks järgnevatest tingimustest:

1) eratee lõik moodustab osa jätuvast avalikult kasutatava tervik-

tee marsruudist;

2) eratee on ainukeseks mõistlikuks juurdepääsuks avaliku huviga või avaliku kasutusega kinnistule, sh kallasrajale;

3) erateed pidi kulgeb ühistranspordi- või õpilasilini;

4) eratee teenindab vähemalt kahe majapidamisega kinnistut;

5) esinevad muud asjaolud, mis koostöös on piisavalt kaalukad, et eratee avalikuks kasutamiseks määrata.

(5) Mitut kinnistut teenindav eratee määratakse avalikuks kasutamiseks üldjuhul kuni viimase kinnistu piirini.

(6) Eratee avalikuks kasutamiseks määramine ei tähenda kohest tee korda tegemist, vaid tagab liiklemise võimaluse igaühele. Teede remont lähtub valla teehoiukavast.

(7) Eratee avalikku kasutusse võtmisega ei tohi tekitada vallale põhjendamatuid kohustusi.

§ 4. Eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetlemine

(1) Eratee avalikuks kasutamiseks määramise menetluse algatab Setomaa Vallavalitsus (edaspidi vallavalitsus) omal initsiatiivil või huvitatud isiku taotluse alusel.

(2) Eratee avalikuks kasutamiseks määramine võib toimuda:

1) kokkuleppel tealuse maa kinnisasja omanikuga, kusjuures sõlmatakse notariaalne piiratud asjaõiguse leping, mille kohane märke kantakse kinnistus-

raamatusse ja kehtib kinnisasja igakordse omaniku suhtes;

2) kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduses sätestatud korras sundvalduse seadmise teel, mis on haldusaktiga seatav avalikõiguslik kitsendus, mille kohta ei kanta märget kinnistusraamatusse, kuid kehtib kinnisasja igakordse omaniku suhtes.

(3) Sundvalduse seadmine algatatakse, kui kokkuleppe sõlmimine tealuse maa kinnisasja omanikuga on raskendatud, ei ole otstarbekas või kui tealuse maa kinnisasja omanik ei ole kokkuleppe sõlmimisega nõus.

(4) Sundvalduse ala hõlmab teed ja teekaitsevööndit. Sundvalduse ulatus koos seda sisaldava teekaitsevööndiga määratakse igal konkreetsel juhul sundvalduse seadmise korraldusega.

(5) Vallavalitsuse vastava vallakonna eest vastutav teenistuja, hinnanud eratee avaliku kasutuse vajadust vastavalt käesoleva määruse § 3 lõikes 4 toodud kriteeriumitele, teeb vallavalitsusele ettepaneku sundvalduse seadmiseks või mitteseadmiseks.

(6) Sundvalduse seadmise otsustab vallavalitsus.

(7) Pärast piiratud asjaõiguse seadmist määrab Setomaa Vallavolikogu (edaspidi volikogu) otsusega eratee avalikuks kasutamiseks ning seejärel esitab vallavalitsus asjakohase info vastava-

tele riigiasutustele.

(8) Kui käesoleva määruse § 3 lõikes 4 toodud kriteeriumile vastava tee osas on moodustatud omaette katastriüksus, tuleb eelistada piiratud asjaõiguse või sundvalduse seadmisele eratee katastriüksusest moodustatud kinnistu omandamist volikogu poolt kehtestatud korras.

(9) Eratee avalikuks kasutamiseks määramisega lähevad kohalike omavalitsusele üle kõik teeeomaniku kohustused, õigused ja vastutus ning vallavalitsus korraldab hooldust valla teedega samadel alustel.

§ 5. Eratee avaliku kasutamise lõpetamine

(1) Kui on ära langenud käesoleva määruse § 3 lõikes 4 toodud alused, tunnistab volikogu kehtetuks varasema otsuse eratee avalikuks kasutamiseks määramise kohta.

(2) Pärast varasema korralduse või otsuse kehtetuks tunnistamist lõpetatakse piiratud asjaõigus või sundvaldus tealuse maa kasutamiseks.

§ 6. Rakendussätted

Määrus jõustub kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

■ Lisainfo:

Lauri Saar, majandusspetsialist, tel 520 4526, 796 4746, e-post: lauri.saar@setomaa.ee

Värskas lasteaia direktor Sanna Saarestik. Foto: Liis Markvardt

Kes on Värskas lasteaia uus juht?

SANNA SAARESTIK

Värskas lasteaia direktor

Oma kooliteed alustasin Mikitamäe põhikoolis ning seejärel suundusin õppima Tartu Raatuse gümnaasiumi, mis oli saksa kallakuga. Pärast gümnaasiumi lõppu ei osanudki kohe midagi edasi õppima minna, kuid mu ema andis nõu ning ütles, et mingi ma õpetajaks. Nõnda sai minust esialgu lasteaiaõpetaja. Kuid kuna minu vanemad ja pere on alati rõhutanud hariduse olulisust, siis juba samal aastal avanes mul võimalus minna edasi õppima magistriõppesse. Kaks aastat hiljem oli mul taskus magistrikraad hariduskorralduses – koolijuhtimine.

Olen kolmandat põlvkonda lasteaiaõpetaja. Minu vanaema oli esialgu Mikitamäe lasteaia õpetaja ning hiljem juhataja. Põgusalt oli ka minu ema lasteaia õpetaja. Olen lasteaiaõpetajana töötanud nii Värskas kui Mikitamäe lasteaia. Kuna minu kodukoht paelub mind, siis pole ma siiani suutnud siit minema kolida.

Kui algas esimene konkurss Värskas lasteaia direktori ametikohale, siis ei saanud ma kandideerida, kuna pere pesamuna oli alles aastane. Veidi jäi kriipeldama, kuid kuna tol hetkel ei näinud ma võimalust täiskohaga tööle minna, siis pelgalt mõtteks see jäi. Kui suve alguses kuulutati Värskas lasteaia direktori kohale uus konkurss, olin taas valiku ees. Direktori amet on väga vastutusrikas ning pingeline. Pidin enda jaoks selgeks mõtlema, kas olen uueks väljakutseks valmis. Kuna haridus on pidevas

muutumises, peab ka lasteaed uuendustega kaasas käima. Minu silmis on Värskas lasteaed juba üpris vahva lasteaed, kuna selle asukoht on eriline. Sellist männimetsade vahel asuvat pisikest lasteaeda ei kohta just väga tihti. Oluline koht on ka kogukonnal ja lastevanematel. Et lasteaed asub kultuuriliselt väga erilises piirkonnas, siis peab ka lasteaed olema üheks selle kultuuri edasikandjaks. Kuna lapsed suudavad juba väga varajases eas omandada enda ümber palju, siis tuleks seda kindlasti ära kasutada. Seto kultuur on Värskas lasteaia üks olulisemaid pidepunkte ning läbi mängu, õuetegevuste ja muu sellise saab seda lastele tutvustada ja edasi kanda. Tegevused peavad olema läbimõeldud, loimitud ning võimalikult elulised. Ei ole võimalik lastega arutleda lume üle, mis on õues, kui lapsed ise on toas ega saa kogeda lume erinevaid omadusi. Lapsed õpivad asju läbi kogemuste ning keskkonna, mida me neile pakume. Meie ülesanne on neid vahel suunata – täpselt parasjagu, et nad leiaksid ise lahendused üles.

Värskas lasteaia loodan kujundada sellise, kuhu kõik piirkonna vanemad sooviksid enda lapsi tuua. Lapsed tuleksid siia rõõmsate nägudega. Nende kohud oleksid täis maitsvat kohalikku puhast toitu. Palju aega veedaksid nad looduses mängides, kuid samal ajal õppides. Õpetajad oleksid motiveeritud ning lasteaed oleks selline koht, kuhu ei peaks töötajaid otsima, vaid nad tuleksid ise hea meelega.

Koostöö on kõige alus ning ilma selleta ei saa luua ühtset lasteaeda.

Värskas avati valla teine kettagolfipark

Juuli lõpus rajati Värskas gümnaasiumi ja terviseradade aladel kettagolfipark.

NORMAN PULK

valla sporditöötaja

Kettagolf (ingl k *discgolf*) on Ameerika Ühendriikidest pärit mäng, mis leidis oma esialgse populaarsuse ülikoolilinnakutes. Mängu eesmärgiks on heita ketas võimalikult väheste visetega korvi. Ala on suuresti inspireeritud golfist, ka kettagolfi mängureeglid sarnanevad golfiga. Algselt täitsid korvide eesmärki lambipostid ja tuletõrjehüdrandid. 1975. aastal hakati kasutama tänapäevase kujuga korve. Praeguseks on ala leidnud laialdase populaarsuse nii maailmas kui ka Eestis. Täpset harrastajate arvu Eestis on raske öelda, aga see on arvatavasti kümnete tuhandete juures.

Eesti parim kettagolfar on Pärnust pärit Kristin Tattar. Ta on üks enim tasustatud mängijaid maailmas ja võitnud seni 71 turniiri 128st, kus osalenud.

Värskas kettagolfi pargi näol on tegemist mitmekülgse rajaga, kus harrastaja saab ennast metsa- ja põlluradadel ning parkmetsas proovile panna. Värskas rajal on 15 korvi, nendest pikima vahemaaga (152 m) kümnes korvi.

Spordiala on lihtne, mängi-

Kettagolfi rada lookleb ümber kooli staadioni. Foto: Norman Pulk

miseks läheb vaja ainult ühte ketast. Kettaid saab osta spordipoodidest ja internetist, hind algab 12 eurost.

Mängimine parandab rühti, maandab mitmeid haigusriske, nagu näiteks südame-vere-

ringehaigusi, diabeeti, kõrget vererõhku, leevendab ärevust, rahutust ja uneprobleeme, lisaks tugevdab immuunsust ja parandab töövõimet.

Park avatakse ametlikult 28. augustil toimuva turniiriga.

Valla uus kommunikatsioonispetsialist on Rein Järvelill

Setomaa valla kommunikatsioonispetsialistina asus 21. juulil ametisse Rein Järvelill.

Kommunikatsioonispetsialisti ametikoha eesmärk on vallasiseses ja -välises kommunikatsiooni, sealhulgas avalikkuse ja meediaga suhtlemise korraldamine, valla maine kujundamine, Setomaa valla ajalehe väljaandmise korraldamine, Setomaa valla veebilehe sisu ja sotsiaalmeedia kanalite haldamine.

„Konkursil osales kolm kandidaati ja Järvelille kasuks rääkisid tema väga hea piirkonna

ja kohaliku kultuuri tundmine ning suur veebihalduse ja sotsiaalvõrgustike kasutamise kogemus,“ sõnas konkursikomisjoni esimees Karin Viljus.

Rein Järvelill on varem olnud Värskas ja Meremäe vallavanem, Setomaa vallavolikogu esimene volikogu esimees, Setomaa ülemsootska, Seto Infoseltsi juhataja ja projektijuhina on tegelenud veebilehete loomise ning interneti müügiplatvormi setokaubamaja.ee turundus- ning kommunikatsiooniplaani elluviimisega.

Setomaa Vallavalitsus

Rein Järvelill. Foto: Kersti Virro

Pane tähele!

Rein Järvelille saab ühendust telefonil 504 6423 või e-posti aadressil rein.jarvelill@setomaa.ee.

On aeg mõelda kütteseadmete korrasolekule

Suvi on möödunud märkamatult ja küttehooaeg läheneb, nii mõnigi on oma esimesed kütteseadmed juba ära teinud. Selleks, et kodu saaks ohutult soojaks kütetud, tuleb veenduda küttesüsteemide korrasolekus. See tähendab, et on viimane aeg mõelda oma küttekolletele ja nende hooldusele ning kütteseadmete hoolduseks koju kutsuda korstnapühkija. Tavaliselt on enne kütteperioodi korstnapühkijatel palju tööd ja pikad järjekorrad. Puhastustööde kõrval on korstnapühkija ülesandeks hinnata ka kütteseadmete seisukorda ning remondivajadust.

Õigeaegselt kütteperioodile mõeldes jõuab ka korstnapühkija avastatud vead ära parandada. Kui jätta korstnapühkimistööd liiga sügisesse, siis võib juhtuda, et korstnapühkija avastatud vigade parandamiseks vaba pottseppa ei ole enne jõule saada. Lihtsasti kõrvaldatavad, kuid samas ohtlikud vead on mõrad ahju vuukides ja logisevad ning ebatihedad ahjuüksed. Nende vigade tõttu võib mürgine vingugaas tuppa pääseda või ohtlik säde tulekahju tekitada. See on väga oluline ohutuse seisukohalt, et enne kütteperioodi lastakse kõik kasutust leidvad kütteseadmed spetsialistil üle vaadata.

Pottseppa ja korstnapühkija valikul tasuks enne töö tellimist kontrollida tegija tausta, eeskätt seda, mis kategooria kutsetunnistust ta omab. Majandustegevusena võib teenust pakkuva pottseppi/korstnapühkija tase 4 või tase 5. Selli tase 3 on selline, millega tohib tööd teha ainult juhendaja järelevalve all. See tähendab, et juhendaja kontrollib tööde kvaliteedi üle ja kinnitab seda oma allkirjaga. Pottseppa ja korstnapühkija kutse olemasolu ja pädevust saab kontrollida kutsekoja kodulehelt www.kutsekoda.ee.

Oluline on teada, et aastaringelt kasutatavaid kütteseadmeid tuleb puhastada vähemalt kaks korda aastas või vajadusel tihedamini. Kortermajas või ridaelamus peab igal aastal hooldustööd tegema kutsuma kutselise korstnapühkija. Eramajadesse peab korstnapühkija töid tegema kutsuma iga viie aasta tagant ning vahepealsel ajal hooldustöö ise ära tegema.

Tuleohutuse seaduse kohaselt kannavad korstnapühkijad ja pottsepad alates 2021. aasta 1. märtsist kõik küttesüsteemidega seotud toimingud küttesüsteemide portaali.

Lisaks küttesüsteemi korrasolekule tuleb veenduda ka suitsu- ja vingugaasianduri olemasolus ja nende seisukorras. Suitsuandur on kohustuslik igas kodus, vingugaasiandur on kohustuslik käesoleva aasta 1. jaanuarist kodudes, kus on ahi, puuküttepiliit või kamin. Andureid tuleb testida kord kuus, vajutades testnuppu, lisaks puhastada anduri avasid. Kui nupuvajutusele helisignaali ei järgne või see ei ole piisavalt tugev ja selge, tuleb kontrollida, kas piisab patarei vahetamisest või anduri eluiga on lõppenud (marge anduril).

MAARIKA LOODUS, sotsiaalosalonna juhataja

Teade tasuta killustiku taotlejatele

Setomaa Vallavalitsuse 13. juuli istungil otsustati, et Meremäe piirkonna 54 tasuta killustiku taotlejat saavad killustikku 2022. aastal ja 53 taotlejat 2023. aastal. Liisuheitmise teel jagati killustiku saajad nende aastate vahel. Mõlemal aastal jagatakse võrdsest 700 tonni killustikku, iga taotleja saab ligikaudu 13 tonni. Kõigile taotlejatele saadeti kirjad, milles on märgitud killustiku saamise aasta.

2022. aastal tasuta killustikku saavad elanikud võivad karjäärast materjali väljavedu teostada alates 1. augustist. Kontakt: Trev-2 Grupp, Kaimar Korde, 504 6460

Täiendav info: majandusspetsialist Lauri Saar, tel 520 4526

9 -10. septembril 2022

VÕRO II SETO

NOORTEFEST

SETOMAA VÄRSKAS

festivali algus kell 15

9.09

- PARKOURI ÕPITUBA
- DJ ÕPITUBA
- SETO TOIDU ÕPITUBA
- VÕRO - SETO NOORTE KULTUURIPROGRAMM
- ÜÜPIDO

10.09

INSPIREERIV MÕTTETALGUPÄEV

SETO MAN PUHKEKESKUSES

PILETIINFO:

võro-seto noortefest

noortefest

ZETOD

Lisainfo: noorsootoo.keskus@setomaa.ee, kultuurikeskus@setomaa.ee

Matteusõ Undina – Petsere kooli väsümäldä’ vilistlanõ

NASSARI ELVI

Šoo aastak peeti Petseri II Keskkooli vilistläisi joba 25. kokkotulõkit Tartoh Eesti Rahva Muuseumih. Sääl näüdäti kooli vilistläse ja kokkosaamistõ pikaaolitsõ iistvidäjä Matteusõ Undina kokko pant raamatut „Petseri kooliteedelt“. Sääl om lühembit-pikembit mälestüisi, mõnõ’ kirotusõ’ ka aoelhist võet. Undina, kiä eis’ om käunu’ pia kõigil kooli kokkosaamistõl, pidi šoovoorori koroona peräst kodo jäämä. Raamatut tutvust’ toimõndaja Vananurmõ Ilmar, rahvalõ möie’ ja kirotajilõ annõti’ Undina tütar Ellen ja tütrötütär Maarja.

Juulikuuh käve uma leelopargiga Vöroh perimusmuusigavestivalil. Saimõ sääl Undinaga kokko, olõmi kavvõst sugulasõ’ – Undina esä oll’ mu esä lel-läpoig. Koolisõsarõ’ kah olõmi, mia tuust, õt ütäl aol joht opi-s, a ütitsit oppajit meil oll’. Istõmi ja aiõmi söögilavva takah juttu Petserest, kooliaost, oppajidõst, sugulaistõst. Aknõ takah näkki illos Tamula järv. Ar’ minneh mänge pernaane mullõ klavõril Oskar Heine ilosit helüsit. Muusigõriist om vana, mälestüs Petseri sugulaistõlt. Undina kaiõh usuki-i, õt sääne tsäpär naane saa eesti jouluh joba 80. Kiroda siiä’ ka mõnõ pala mi kõnõlusõst.

Sul om veiga harvakunõ nimi – Undina. Kõnõlõ’, kuis tuu saiõ?

Esä pand’ üte Ameerikah elävä läti sugulasõ Irene perrä, kinkõl oll’ tütar Undina. Undina tähendas viieläjä-t-näiot. Läti om taa nimi inämbä tuntu, om kalendrih nimepäiv kah. Petserih kutsõ’ vinne latsõ’ minno Dina-Undina, Vöroh kutsti Tiina.

Sa olõt sündünü’ Petsereh, kas sääl opõ’ ka muusikat?

Vanõmba’ tahtsõ’, õt ma muusikat opisi’, ja panni’ minno eräoppaja mano. Peräst naksi käuma latsimuusigakuuli. Keskkooli ni muusigakooli lõpõdi samal, 1961. aastagal. Peris rassõ oll’, pääle opmisõ pidi tegemä aiatõid, meil oll’ Jurjevskaja (Tarto) huultsah uma maja ni suur aid. Vanõmb veli nakaš käuma Eesti kuuli Vaksali huultsah, minno panti kah sinnä’ opma. Koolih oll’ algusõh õks küälts rassõ – mu imäkiil oll’ vinne kiil, a oppi’ tull’ ve’ eesti keeleh. Vahel tull’ koolitükke õkva päähä tuupi’. Önnõst sõbrakõsõ’ ka minno avidi’. Pääle kooli ni muusigakooli lõpõtamist kutsti minno muusigakuuli oppajast. Muusigast saigi edespidi mu aamõdiala. Edesi opõ Pihkva muusigakoolih. Sääl oll’ hüä’ ja kimmä’ oppaja’, Peterbuura juudi’.

Kõnõlõ’ umast kotost. Kuis su vanõmba’ kokko saiõ’?

Kasvi ülest suurõh perreh – vanõmba’, ma’, mu vanõmb ni noorõmb veli ja imäpuulnõ vanaimä. Mu imä Anna (kutsti Njuura) oll’ põlinõ Petsere vindlänne, näiopõlvõnimega Sles-sareva. Esäst oll’ timä säidse

Matteusõ Undina.

Eräkogo pilt

aastakka noorõmb. Esä Taivere Semjon (Semmen) oll’ sündünü’ 1912 Saaboldah. (Šoo aastak sai 110 aastakka timä sünnüst). Latsõiah sõif timä üteh vanõmbidõ ja timäst nelli aastakka noorõmba velega Lätimaalõ parembat ello otsma. Ku esä oll’ 8-aastaganõ, kuuli imä. Esä jäi lesest, a võtt vahtsõ naase. Perrehe sündü viil kats last. Läti sugulaistõga õks saamõ vahel kokko. Nimä’ omma’ eloh edesi joudnu’ – üts om kogoni Lim-baži maavanõmb, tõõnõ Riia ülikoolih tudõngidõ oppaja ja Läti olümpianõvvukogo aamõtnik. Kolmanda, noorõmba om elo veenü’ Kanadahe. Mu esä lõpõf’ Valmierah algkooli ja oppõ aamõtit Jürjala lähkoh aiapidämiskoolih. 1930. aastakidõ lõpuh tull’ ar’ tagasi kodomaalõ ja nakaš elämä Petsereh.

Mu imä jäi sündümisõst pääle imä kasvata’, selle õt imä esä (mu vanaesä), võeti edimäiste ilmasõtta. Mõrsja oll’ rasõhõt, a laulatamma jovvaki-s minnä’. Sõtta vanaesä jäigi. Häülast peeti tuul aol suurõst patust. Arvada’ tuuperäst mu imäimä ollegi sügävalt keriguineminõ kogo uma elo. Timä käve kõõ kerkohe vai maastõrahe, minno võtt kah üteh. Väikolõ latsõlõ paistu tuu kerigu-aig otsani pikk.

Mu imäl, kiä oll’ verevidõ hiussidõga tsäpär näio, nakaš näioikkä joudõh käuma kosilaisi. Vanaimäle nuu’ meeli-s, timä meelest oll’ heigokõsõ’, *vesjolõje parni*. No ja sis 1938. aastagal sai vanaimä tiidä’, õt Petserehe om tulnu’ üts poluvernigust kärner, kiä veiga tüülinõ. Noorõ’ viidi edi ku muudu kokko. Pia oll’ ka laulatus ni mu esäst sai kodoväü.

Kuis vanõmba’ umavaihlõ läbi saiõ’? Kas kotoh kõnõldi vinne kiilt?

Esä mõist’ mul seto, eesti, läti ni vinne kiilt. Kotoh kõnõldi vinne kiilt, selle õt esä avvust umma naaseimä, arvada’ tuu peräst. Nätä’ oll’ timäle nigu imä iist, mu esäkene oll’ jo veiga noorõlt imäldä’ jäänü’. Vanaimä jalki hinnaš väümehe hüvvä ja rahulist karakterit.

Esä oll’ veiga tüülinõ ja hoolõlinõ. Suurõ aia tekki timä

vooriga kõrda. Joba edimätsel aastagal lask vana’ uibo’ vällä kakku’ ni paremba’ sordi’ ista’. Mu aiamaalgi kasus vil üts esäkotost tuud vana uibos. Imä oll’ mehele minneh noorõkõnõ, 19 aastakka, a mõist’ hoste süvvä’ tetä’ ja ummõlda’.

Imä oll’ sääne tsäpär, esä jäl vaganõ, umavaihlõ klapõ’ kokko. Üteh käve’ nä pallõ aastakkõ Petsere turu pääl lille, aiavilja ja puulumõ (istikit) mõõmäh. Tüükotus oll’ esäl raudtii pääl, imä tüüt tõpratohtri abilisõ ja laborandina.

Sa olõt sündünü’ sõa aol, vanõmb veli Eesti aol, noorõmb Vinne aol. Midä sõast mälehtät?

Tsuut mälehtä. Ku Petseret pomtõdi, lätsi perrega pakku ti tallo Tsäältsüvvä. Suur pelgäminõ ja pagõminõ oll’, tuuh mutinguh panda-s tähele, õt ma’ oll’ kraamikuumast maaha sadanu’. Nii ma sis tsillõkõnõ lesadi põllusiiilo pääl, verrev (!) paltokõnõ säläh, pommilinnugi’ lintsi’ madalalt üle pää. Imeh, õt ello jäi. Kooni’ minno üles löüti, olli kõvastõ külmä saanu’, jäie kopsuhaiguistõ. Viidi Tartohe arsti mano. Minno võrgti, nuuskpiiretüsägä rihti elost aost ar’ mu helüpaila’. Olõ nime perrä Undina (vielläi-näio), nii oidugi ma elolõ tagasi. Jumalal olli’ mu’ka nätä’ tõõsõ’ plaani’. Olõgi jumalaineminõ jo latsõst pääle, koolih lää-s mi eiski oktoobrilatsõst. Piksemürinät olõ ullidu veiga pelänü’ terveh elo, arvada’ tuu pomtamisõ peräst.

Midä sa mälehtät ummist esä puult seto sugulaistõ?

Vanaessä Paalit mälehtä veiga veidõ, timä sai raudtii pääl surma, vanaimä oll’ amki koolnu’. Ku Saatserinna sugulasõ’ Petserehe tull’ sis jäti’ vahel hobõsõ mi poolõ hoidu, meil oll’ apar moropäälne. Esäl oll’ uno, Lemmingu Miitra. Tuu elli ka Lätimaal ja tull’ ka ar’ Petserehe. Liinah pidi tä Malahhoviga tsäimaia. Timä poig Viktor elli Mikidämäe vallah, oll’ hüvvi kässiga, tekki ilosat majakraami (müüblit). Timä kuuli paar aastakka tagasi ar’. Tubli ja hoolõlinõ miis oll’.

Kuis sa Vörrõ elämä trehvsõ’?

Tüüdi Petsereh muusigakoolih ja johtu tahtmalda’ päält kullõma, kuis üte opilasõ imä minno ja mu pereht koolijuhatajalõ sälätakah salahuisi kõnõli. Olli otsani pahanu’. Ütli juhatajalõ, õt ma inämb tuud last opada’ taha-i, muido lää ma ar’ koolist. Juhataja soovit mitte tähele panda’. Vöroh elli mul koolisõsar, kulssi säält maad. Johtu, õt Vöro muusigakuuli ollgi oppajat vaia. Direktri Juurikas oll’ vooriga nõuh, timäle miildü tuu, õt ma mõisti katõh keeleh opada’. Nii saigi 1966 mu vahtsõst elopaigast Vöro.

Vöroh sai kokko uma tulõvatsõ ülä Matteusõ Reinuga. Meil sündü kolmõaastakatsõ vahega kol’ last: poig Vahur ja tütre’ Ellen ni Annika (latsõlatsi om mul no’ kokko kuus).

Ellimi ilosahe, ostimi koopõratiivkorter, suvila, masšina. Miis oll’ kõrralinõ, tekki sporti, ütehkkuh sõidimi mito vuuri eiski Tarto maratõnni. Ku mehele tull’ suhkrutõbi, sis läts elo halvõmbast.

Ma tei 55-aastakatsõlt autojuhilua’, õt miist arstõ vahet sõiduta’. Peräkõrra jäi miis sängühaigõst, tull’ naada’ põetamma.

Johtu vil ka nii, õt pia samal aol tull’ mul hindä poolõ võtta’ ka elähünü’ imä. Timä oll’ Petsereh maja ar’ mõõnõ’ ni lännu’ Tartohe poigõ mano elämä. A sobi-s kokko tsuhknist minijidõga ni elo lää-s sukugi. Pallõl, õt veege’ ar’ Vörrõ, uma ainuma tütre mano. Nii tullgi mul mito aastakka huult pitä’ katõ sängühaigõ umadsõ iist – üts suhkruhaigusõ peräst pümme, tõõnõ vanhusõst kloho. Mõlõmba’ kuuli’ 2010.

Vahepääl sai ka koolitüüst vallalõ, aamõdikotussit tõmmati kokko. Rassõ aig oll’ mul (tehkäs). A hüämiil om tuust, õt mul om 49 tüüaastaga (nuist viis Petsereh) joosul olnu’ üle 60 muusigaopja. Näide siäh om olnu’ eestläisi, vindläisi, suumlaisi, ka hiinlaisi.

Sa olõt pia kümme aastakka tagasi kokko pandnu’ raamadu „Viisteist suvist kokkutulekut“. No’ tull’ õkva vällä vahtsõnõ sul kokko säet raamat. Kas juubeli puhul vaih?

Šooaastaganõ Petsere kooli kokkosaaminõ om katõkümme viies. Taah raamatuh om koolilõpõtajidõ ja oppajidõ mälestüisi. Edimätsse raamadu panni kokko uma kuluga, šoovooritugõsi Seto Kultuuri Fond. Aitumma tuu iist näile! Teno ka Vananurmõ Ilmarilõ, kiä raamadu toimõnda’ võtt, ma eis’ jo mõista-i puutrõtüüd.

Tuu edimätsse raamaduga johtu nii, õt kokkosäädminõ ni trükminõ lätsi’ kallimbast, ku ma arvssi, pilte ni jutta oll’ segiläbi pallõ. Voti eiski võlgu, a sis ku ütte võlga taheti kipistõ tagasi saia’, möi ar’ uma Opel Corsa. Vana massina iist pallõ saa-s, a võlost sai priist. Šool raamadul lasi tetä’ värmilitsõ kaasõ – puutüve tsõõri’ nigu kooli vällälinnu’.

Lõpõtusõst ütle suurõ aitumma kõigilõ kirotajilõ.

Mõttit müüdä lännu mõõduvõtmisõst

NASSARI ELVI

Šoo aasta tull’ kroonikogo puult margo tetä’ arvada’ seto keele kaitsmisõ aastakümne peräst kuningriigipääväl püüne pääl umakeele võiki kõnõlõminõ, õt sorti’ vällä kimmäs seto keele kõnõlõja. Innine ülebsootska Vabarna Jane kõlts mullõ ja küüsse, miä ma arva, kas olõsi’ nõuh asja iist vidämä. Ja õt sis piat paika pandma ka kõrra, midä hinnatas ni kaetas kõnõlõja-võistlõja seto keele man.

Määndsido asju perrä ja kuvvamuudu kaia’, kinkõl om kimmäs seto kiil? Ja kiä om tuu tark, kiä ütles, õt vot šoo omgi tuu kõkõ paremp kõnõlõja? Võisi’ arvada’, õt kõkõ kimmämp kõnõlõja om tuu, kiä kõnõlõski õnnõ õgapääväselt seto keeleh ni lasõ-i hinnäst koolih opit eesti keelest ar’ mutita’. A kõik mi olõ pidänü’ eestikeelidseh koolih käümä, tuu om jätnü uma mõõmi kodokiildegi – panõ-i tõõnõkõrd tähelegi, ku tsuhknasõnno sisse tulõ. Eiski mu Talina-tagonõ elähünü sugulanõ, kimmäs seto keele kõnõlõja, üteli’ ütevoorori, õt näkk õnõh õnapuud häitsemäh. Mu küüsümisõ pääle tekki säälsamah: nuijah, uibost õks!

Kiilt mõotas kõvastõ üleaididõ kiil, seto kiildegi om võet eesti ni vinne sõnno. Baltisäkslaistõ kiilde võeti kah sisse eesti (hirsnik, kojamees jt) vai vinne sõnno (troika, prikas jt). Niisamatõ vōti’ aastasato Peipsi vee-reh elänü’ vanausulisõki’ umma kiilde eestläisi sõnno (redelka, treпка jt). Parhilla’ om muudu lännu eesti keele sõnno seto kiilde nii-üldä’ „ümbrepandminõ“ (tõlkminõ). Pokan om lukõ’, ku üldäs/kirotadas kohki nii: „mu saisukotus om...“, tuu asõmõl üldä’ „mu arvaminõ om“, „mu arost“, „mu arvu-saamisõ perrä“. Saisukotus om siski kotus/plats, koh ineminõ (vai elläi) sais. Tõõnõ sääne jälle sõna om „iikhujo“ vai „iikhujost olõma“. No olõ-i säänest sõnna seto keeleh olnu. Ku tahetigi üldä’, sis ülti, õt tasos olla’ vai tetä’ kinkõgi perrä, õt tuu vai tõõnõ tege tuud hoste, õigõhe.

Õgah nulgah kõnõldi seto kiilt ummamuudu, a siski oll’ õks suur ütiniõ osa sõnno käändmi-

sõl-püürdmisõl ja tuud sis šoo-voorori kõnõlõja jutuh päämäselt kaetigi. Kaeti ka tuud, kuis tarvtõdas inämbä seto ummi, vanaperätsit sõnno. Suditamist sai hindajidõ puult kimmähe tsuhknasõnno jutu sisse laskminõ. Vil hinnati kõnõlõja kimmäst ja jutusõga kokkõkäävõt olõkit ni tuudki, kuis jutt rahvalõ miildü.

Arvajidõ kogo (žürii) oll’ apar – säidse setot Verska, Saatserina, Koolina, Seeridsä ja Üle-Pelska nulgast.

Mõõduvõtjit tull’ ette kõnõlõmma nelli: kats eläse’ Setomaal, üts Tartoh, üts Talinah. Mehe’ nätä’ julga-s, a tiia-i mille.

Külälava mano kullõjit haardu. Edimäne kõnõlõja selef, kiä timä om, kuis joud’ kuningriiki ja kuis hinnäst säält tund. Jutt oll’ lühkokõnõ, a nätä’ oll’, õt inemisõl om seto kiil imäkiil. Tõõsõ’ kõnõli’ kol’ mintat täüs, üteli läts aig ka üle. Jutusõ’ olli’ hüä’ kullõlda’ – mõni vees-selämb, mõni kurvalitsõmb. Nätä’ oll’, õt mõni oll’ veiga läbi harõtanu, kõnõlõminõ ja eis’ ka veiga trammih. Mõni kõnõli loomuperätselt ja vabalt. Oll’ arvu saia’, kiä om harinu suurõ rahva iih kõnõlõmma, kiä olõ-i. Nuil tõisil tull’ jutu sekka ka mito vuuri tsuhkna sõnno – üts asi om kõnõlda’ umavaihlõ, tõõnõ suurõ hulga iih.

Perämätsse kõnõlõja vaba ja võrgas olõk ni elolinõ-nalalinõ jutt rahvalõ miildü, vahepäälgi kostu hõkõrdamist ni kässiplaksmist. Nelli hindajat anni’ helü tuu kõnõlõja puult, kol’ anni’ tõõsõ puult. Nii lätski vōit tiidä’ inemisõlõ Setomaalt.

Kas saa mõõta’ kimmäst seto kiilt ja kimmäst kõnõlõjat? Ja kas kimmäs seto keele kõnõlõja om kõkõ paremb kõnõlõja? Ja kas õnnõ üte mõnõminotilidsõ jutu perrä saa tuud hinnada’? Määndsegi ette ant säädiise-kõrra perrä nigu saa, nigu om tõisilgi kuningriigi mõõduvõtmistõl, a kiil om õks olnu õgah nulgah eismuudu. A kas sis tuu kõnõlõja om sääne miis/naane, kinkõ kõnõlõmisõ perrä piasi’ ka tõõsõ’ seto kiilt opma, timä perrä mõõtu võtma? Vot tuud om veiga rassõ üldä’. Vai sis piasi’ edespidi vällä sortma kõkõ paremba setokeelidse jutusõ vai jutusõ luuja, näütü-sest latsi siäst?

Tormi Piret kimmä seto keele kõnõlõja võistlusõl.

Tintse Egoni pilt

Kuis minost sai senaator

LEIMA MATIS

Õi, ma olõ-õi ütegi' parlamendi liigõh; hoops üts tõistmuudu tegeläne.

Vastutustunnõh – mia tuu viil om?

Parhillatsõs saa-ai olla' sää-nestmuudu, õt olõ-õi kuuldnõ' tehnoloogia ummapääd edesi-arõnõmisõ varõkõlgist. Niipallõ ku arõng inemisõ ello lihtsabast tege, tekütäs ka' sântse saisu, kohe meil olõ-õs plaan jouda'. Hoimatsõst tegev veebiilm ja häõtäv tarbiminõ omma' õnnõ kats näüdeht. Tuu kõik segunõs inemisõ luumusõga'; täüt-mäldä' iso kasuva elostandardi perrä – energia, söõgi, massinidõ perrä – muutus vällakan-nahtamatus näide lättele.

Kõgõ tuu kottal truun ähvärdävalt planeedi püürdü-mäldä' muutuminõ ja tuust tulõnõv parhillatsõ ütiskunna-kõrraldusõ kokkosadaminõ. Peris rets. Maja palas, tuli kõikaig kasus. Tuu eitjä olõ-õi saisu' nõnnapiteh faktidõ iih, mia' veebist kõikaig vasta kaesõ'. Vai sis eitäs nuid. Panõmi siia' mano tiidmisõ, õt elo ku sääne om tõenda-tult olõmah õnnõ mi planeedi pääl ja soo inemisõlõ umanõ tiidlik kogõminõ om kõgõ hin-nalitsõp kõgõst väärtüsligust, minkõlõ ma mõista mõtõlda'. Tulõmus: kriipvä vastutustun-nõh. Peris käest ar' tohisi-i tuud asja no' kül' laskõ'. Võim OM mu käeh, selle õt ka' ma olõ pala-kõnõ tuutmisõtarbimisõ mas-sinavärgist ja samal aol ELO edesikandja.

Iihpuul kirotõt mõttit võit kolmõsõnalitsõ, a jalehüst-tundva lausõga' kokko võtta'. Hariligult viskas lugõja tuu pääl artikli käest ar' – tuu-peräst om siih sullõ vällakutsõh. Tuu lausõh om: meil om häti.

Mille ma võlsi elokutsõ valõ?

Nakami tegutsõmma! Ma olõ heliluuja. A mitmit inemisi (tegeligult kõiki!) pututavi-dõlõ häätilõ vasta nakamisõs olõs hüä olla' hoops mõnõ riigi valtsõmisõ saiskutusõst korgõ kotusõ pääl.

Sääl ma olõ-õi. Päälegi' sääl kamandamisõ jaos olõs vaia väiga' pallõ kimmä meelega' ütehmõtlõjõit. Vaest sis mõovõi-mas tiidläne? A kas kliimatiid-läne, aividõtiidläne, psükoluug, kommunikatsiooniafatundja vai kiäki' viies? Kõik nõo' ala' omma' tähtsä', a tiidüse tege-

Progepopbänd

Senat

tulõ edimäist kõrda avalikkusõ ette 16. septembril Talinah klubih Uus Laine ja 24. septembril Tartoh Genialistide Klubih.

- Piletit saat Huuandja lehe päält ja huuandjidõ (su'!) abiga' saava' olõma Senati debüütkontserdi'.
- Kampaania: <https://www.huuandja.ee/projekt/ansambel-senati-debuutkontserdid>

minõ eiski' üteh nuist olõ-õi tööperäne.

Perüselt ma arva-ai, õt ma olõ „võlsi“ aamõdi sortnu'. Aamõtit jo perüselt sorditaki-i, elo eis' hõikas.

Muusigal om joud, ilma min-kalda' taheta-ai päivägi' ilma olla', ja tuu joud murd inemisõ mano ka' läbi kõgõ läbipaist-malda' pessimismi ja ütiskõik-susõ kihte. Eiski' kõgõ skepti-litsõba, nihilistliguba ja kõkkõ-vihkavaba *death-metal*-punkari hing olõ-õi lemmikbändi rütme ja harmoonia haardõst vällä. Muusiga „võlojoud“ saais väiga' sügäväh tähendüse tundõh, kuis tuu kullõjalõ mõos.

Näütä' ar'!

Põhjust usku' muusiga tegutsõ-mapandva jou sisse om hulga – ma olõ tuud eis' tugõvalt ja pal-lõ kõrdu läbi elänü'. Täks om tuu võim sis muusigalõ ja kunstõlõ umanõ juun. Ummõhtõ om kõõ heränemisaigsidõst sõnomi-dõst „Pidäge kinni Lasna-mäe!“ ja „Panõ' tähele!“ länü' säänestmuudu, õt näidega samasääntse jou ja leviguga' muusiga fookus om liikunu' ütiskundligult eräelõlitsõlõ. Ütidse' vällakutsõ' taandu' ummi iih ja tuu oll õkkapiteh loomulik. A õks ma usu, õt parhilladsõ ao tähtsäbä' vällä-kutsõ' omma' jälki' ütidsõ', tuu tähendäs, õt olõ-õi inemisi, kedä nuu' pututati-i.

Ma pelgä, õt Justamendi laulu „Vanalõ Vasjalõ“ sõnom lõimumisõ sasipuntrast Eesti-maal paistu-ui hiitridõ kõnnõ-kujondidõ takast kavvõbahe ku mõnõ' tähelepandvaba' kullõja'. Popikuningas Michael Jacksoni humanistligul sõnomil („Man In The Mirror“, „Earth Song“), mia om tukõv innekökkõ videoh, om kindlahe tiinit. Sammamuudu mattus 70ndäil pääl naanu', sõoni aoni' inim-kunna de-evolutsiooni sõnomit kõnõlõv ja Senatiga' alostamist õkva mõotanü' DEVO sõnom

Senat.

Leima Matisõ kogo pilt

Hõim mülläs Kuningriigih.

Sundelli Harri pilt

mõistatusligu kultuurikihi ala, minkõhe kaibminõ om joudupi-teh õnnõ tuli hingelitsõlõ fän-nile, ja ma unista tuust, õt näide muusiga võimas sõnom laebidõ rahvini jovvasi'.

Muusiga võimu om osavalt kasutama naanu' briti bänd Public Service Broadcasting, kiä tegutsõs täpselt uma moto „Inform-Educate-Entertain“ perrä. Kasutõh jupikõisi van-nust BBC tsõõrikaemisist ja tõi-sist arhiivimaterjalõst, joudva' nä ummi kullõjõit muusigaga' pallõ inäbä informiiri', opada' ja naardma panda', ku nuu' mater-jali' ilma muusigalda' kunagi' olõs joudnu'.

Plaan A

Senat taht olla' kimmäs. Ku mi tsiht om inspiiri' kullõjat täht-sidõ tsihte nimel peris tegosit tegemä, sis tohi-i muusiga aia' ümbrenulgajuttu. Vaia om õkva kõnõlõmist. Tuud toetas hüvvi (a pikki) jutta ja loengidõ siäst

näide jüvä kontsentriirvidõ jupikõisi vällasortminõ ja muu-sigahe komponiirminõ. Üü-üli-koolih loengit pidävä' ja täht-sidõl foorumidõl kõnõlõva' uma ala spetsialisti' andva' jupikõisi-lõ autoriteetse kvaliteedi-märgi. Sõnomi mõõ või olla' muidogi' tuud ebamugavap.

Tuuperäst, õt senat om aro-tamisi kotus, sis mi looda tege-misi kõrval inspiiri' ka' arota-misi. Vasta- ja läbikõnõlõminõ om Senati perisosa.

Kolmandas – elektroonilisi vahendidõ julgõ pruukminõ või kergete niibõhuda „Come see my laptop LIVE“ tüüpi sõudõs, a briti aamõdivelju sõnomi kol-madat jako vai aoviidüst avvu seeh hõitõh pidä Senat tähtsäs eloh inemisi peris pillega' elo-sah olukõrrah. Pääl muidogi' tšuuat videokunsti, selle õt muu-siga ilojovvulõ kaemalda' om kullõmisõ perält kadovväägo-kõnõ protsent inemisõ tähele-pandmisõst nägemismeele 90% kõrval.

Taha-ai!

A om jah halv – eiski' lõdvas-laskmisõ aol muusigat mängmä pandõh väsütävidõ problee-mega' tegeldä'.

Muidogi' pias muusiga trööstmä ja andma võimalust puhada', taastuda'. Õnnõs om Senat kõgõst üts bänd üleilma umbõs 8 miljonist bändist ja võimaluisi puhkusõs jakkus. A küüsümine om tuuh, õt kas artikli edeotsah vällakutsidõ mõõdu ja elo tõõmöli olõki man om parhilla' aig õnnõ puh-kusõ jaos? Senat taht olla' õli-tõt herätüskell ja tekitä' kullõ-jah läbi muusiga ar'tundmist ja peräkõrra muutust.

Manifest

Kõik ilm püürdles rekordkii-rusõl ja *homo sapiens* otsus-tas, kohes poolõ. Tuu tähendäs – mi'. Tui tähendäs – sa'. Tiit otsusõ.

Mi koolta hinnäst, mi kullõ

tõisi, mi kau valimah, mi tõist-kõrdapruugi, mi püvvä tähele panda' ja võtta' veidebä ruumi, a mi peris supervõimõ' om muusiga!

Ku su kodotunnõh om suu-rõp ku su krunat vai korter, ku su luudusõarmastus tunnõ-õi riigipiire, ku sinnu saat edu, a sa panõt tähele maahajääjit, ku sa olõt valms uskma, õt tuu, midä sa tiit, olõ-õi vaest täv-velik õigus, ku su ilmapildih om inäp ku kats värmä, sis tereh tulõmast Senatihe! Otsi' üles uma tiidlikkus, kriitilnõ miil ja empaatia, ütiskunna suur kuuholõk saa kokko siih saalih!

Mi ooda-ai lihtsit vastussit – tagasiastva ignorants om mi edimäne võit. Elägu' tiidüslük mõtlõminõ!

Elägu' rahvidõ rahu!

Ja ku soo rung sõitki' käänä-hüesest vällä – sis mi olõ tegut-sõmispüüdeh vähäbält sünd-säs jäänü'.

Augustikuu edimätsel puulpühäl hõigati vällä jo 29. kõrda Seto Kunigriigipäiv, šookõrd sis Luhamaal. Mõnõ' mõttõpujakõsõ' tuust pääväst ja kunig-riikepääväst laebalt.

SARVÕ ÕIÕ

sootska

Kunigriigipääväkene nakas ja oll nii ku pia õgagi' kõrd, a õks korgõba' jou' säädvä' päävä umma tahtmist müüdä ja nii sis šoovoorigi'. Minkõgi' peräst saadõti hulga vihmapilvi, a jäteti väigokõisi mulgukõisi ka'. Säntsil kõrrol, ku tai-vas ja ilm väiga' hindäst tiidä' and, sis tulõ mõtõh, õt kas min-kõgagi' olda-ai rahu, õt midä-git om liisnalt vai veidõ vai kuvvagimuudu võlssi. Vaest võisi' mõtõlda', a vaest pia-ai tuu pääle mõtlõmma – õgaüts tege, kuis eis' arvas.

Ma muidogi' päävedosniga mõttit ja tävvelitsi plaanõ tiiä-äi, a suurõlt kaieh täks kõik sai tettüs ja päiv läts tuuh mõttõh kõrda. Midä suurõbast ja laebast aetas, tuu rassõp om kõkkõ uhjoh hoita'.

No', ku mõni päiv om müüdä lännü', sisemätse' tundmisõ' tasatsõbast vaonu', sis julga midägigi' kirola'. Kõrraga' anna tiidä', õt ma' uma perrega' jov-va-as päävä peräotsani' olla', mi jaost liisnalt pikäst vinnü. Ja tõõnõ asi viil, õt kõkkõ om mu jaost ka' liisnalt pallõ, mul olõ-õi kunagi' aigu õgalõ poolõ jouda' ja kõkkõ platsi läbi jalota'.

Hüä kunigas, mi soovi sullõ tarka valtsõmist mi üle, olõ' tukõv ja tii' hõste. Sarvõ Aini pilt

Seto Kunigriigi-päiv Luhamaal

Mu päämäne huvi om kunigriigipäävä süä vai kõgõ tähtsõp kogonõmisõkotus, minkõ peräst ma' ja mii' kõik kokko korju – tuu om laulmisõ kotus vai laulula-va vai päälava. Minnu huvta-ai laado-õga söõgihuults, selle õt ma tulõ umma kaema, ummi kullõmma. A muidogi', õga-üts tulõ uma huvi peräst ja ots tuud, mia tälle meeleperrä.

Aoh tagasi mõtõldõh, sis tulõda miilde, õt mille naati kõrraldamma, mille taheti naada' kokko korjuma. Kõgõ prostabalt üldeh – tulti kokko uma usu peräst, tulti hinnäst näütämmä ja tõisi kaema, pää-mäne oll uma laul. Tuuperäst sis edimätse' kats kõrda oltigi' Obinitsah kividse leelonaase kõrval, hoiõti timä käest kinni ja säänestmuudu tõõnõtõosõ laulusõnnu kullõldõh joud-sõgi' õdak.

Parhilla' mullõ hindäle om vaia miilde tulõta', ja vaest tii-i

taadõpoolõ kaeminõ halva tõi-silõgi, õt midä 1994. aastagal mõtõldi, mäntsit plaanõ peeti. Teno Suurvälä Pireti puult ülesvõõdõtulõ (Kuninga riik. Setumaa 1994. <https://arhiiv.err.ee/vaata/142928>) om alalõ tšuut tuuao mõttit ja välläütlemisi.

Murutari Asser: Setodõlõ om vaia tuntust, õt kunagi' saia' tunnustõt rahvast, kiä' nä tegeli-gult omma'. Mu' arvatõh omma' seto' rahvas, tävveste eissaisva rahvapalakõnõ.

Hao Paali: Seto kunigas om Peko. Setodõl om olõmah uma rahvuseepos. Katõkümne säits-medäl aastagal and Räpinä miis Paulo Priit Voolaine eeposõ mõttõ tegevustigu ette Vabarna Annele. Lugu kunigast om olõ-mah. Seto kuniga asõvaltsõja om ülebsootska. Seto kultuuri alalõ hoita'.

Hõrna Aare: Mi piäs hindäst

lõüdmä nuu' küle' üles, mis meil omma' tugõva', minkah mi olõ maailma tasõmõl, minkah mi saa sis mitte õnnõ võrdsõ' tõi-siga', a saa olla' tõistõst veidõ-kõsõ pareba'. Väikesil rahvil om läbi aigu olnu' uma' kuniga'. Tuu om sääne tõugõh, õt kunigas piäs olõma nii ku rahva iist saijsa, rahva kaitsja ja rahva kihä ja vaim ja hing.

Sarvõ Õiõ: Hüä kunigas, liinaseto' pallõsõ' api ja tukõ hindä alalõhoitmisõs. Hüä kuni-gas, mi soovi sullõ tarka valtsõ-mist mi üle, olõ' tukõv ja tii' hõste.

Šookõrd saais kõgõ inäbä inõ-misi Gomozova Anzelika iih, tä om järgmätse kunigriigi-pääväni' ülebsootska.

Mu palvõh om kõigilõ soots-kilõ, ka' mullõ hindäle, tarka miilt taivast, hindä taadõpoolõ hoitmist, veidebä võistlõmist ja õt seto laul tulõs õks süämest ja jääsi' mi hingeelo avitajas.

Näpotüümeistris krooniti Lätse Külli

KALA INGRIT

Seto Kunigriigi näpotüü võist-luistõ tuudi 11 välläummõld ilostusõga' tiranikka. Näide siäh olli' tiranigarõiva' uma-koedu', poodist ostõt ja ka' vanaimält peränduses saad. A üts oll kõigil ütine, kõik otsa-pilo' olli' hindäl tett. Võidutüü oll väiga kõrdapiteh ummõld ja pilotõt.

Näpotüü meistri Külli om peri Mulgimaalt, Tõrvast ja õga-pääväne om täl raamadupidäjä olla'. Näpotüü tälle meelus ja

tuud tä om tennü' keskkooliäst pääle, a vaehõpääll oll täl aigu veidõ ja ka' olõ-õs suurt huvvi. Šoo aastaga keväjä tä lõpõt Räpinä Aianduskooli tekstiili-näpotüü eriala.

Võistlusõlõ tä tõigi' uma koo-litüü, arvõstusõ sai pilotamiso ja välläumblõmisõ iist. Võist-lusõ vällähõikamisõ lõüdse mõlõraamadust, a täl ollegi' plaanah tulla' kunigriigipää-väle, sis võtt ka' tiranigu õgas juhush üteh.

Pallõ teno ja õnnõ meistrilõ ja aitumma kõigilõ, kiä' uma' tüü' võistlusõlõ tõi'!

Lätse Külli. Kala Ingridi kogo pilt

LATSINULK

Merca

HEDO JA KANA'

MAMMA MAN OMMA' KANAKÕSÕ' JA KATS KIKAST KAH. ÜTS OM SUUR JA TUMÕHÕMP, UHKÕ VERREV HARI PÄÄH, TÕÕNÕ VÄHÄLIK HELLE, HARI OM KU ROOSITUTT. KANA' OMMA' PRUUMIKAS-PAATJASÕ'.

KIKKAKÕSÕ' OLÕ-ÕI HÜRRÜLÄ', SÕBRALIGU' OMMA'. NAID MASSA-AI LATSKÕSÕL PELÄDÄ. MAMMAL OM SILMÄ ALL TSILLÕKÕNÕ MÄRK. KU TIMÄ LATS OLL', SAI KÕRD HÕELA KIKKA KÄEST TSÄNGÄDÄ'.

„KANA' OMMA' PERÜS UUDISHIMOLIDSÕ' TSIRGU',“ SELLÄT MAMMA. „KU MA KAO MAN ANOMIT MÕSÕ, JUUSKVA' KAEMA – KAS OM MÕNÕ KAUSI PÕHAH SÖÖMÄLDÄ'

Sundelli Harri pilt

SÖÖGIPALAKÕISI. SÕS NÄ AVITASÕ' MINNO.“ „KUIMUUDU?“ KÜÜSSE HEDO. „TSÄNGVÄ' UMMI VASARIDÕGA' RUVVARAASA' AR'. MUL LIHSAMP MÕSKÕ.“ KÕRD HUMMOGU, KU HEDO OLL' UMA POTIKÕSSÕ PISI TENNÜ, TULLIVA' KANA' TODA JUUMA. LATSÕL OLL' NALL'A NABANI.

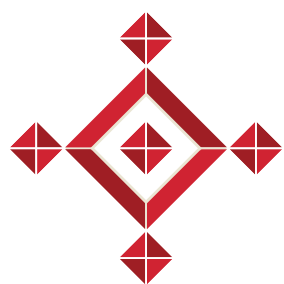
PERÄH, KU KOHVI JUUDI JA MAMMA UMA KRUUSI MORO PÄÄLE PANÕ, TULL' ÜTS MUNATSIRK TAST KAH JUUMA.

HEDO NAARSÕ: „MAMMAL OMMA' NALL'AKA' KANA': JOOVA' HEDO PISSI JA MAMMA KOHVI!“ „MUIDO NÄ ÕKS JOOVA' VETT,“ ÜTEL' MAMMA. „TAHAT, TEEMI MUNARUUGA?“ „JAA!“ HÕISAS LATSKÕNÕ.

MAMMA TEKÄ UMA KANNU MUNNÕST HULKA HÜVVÄ MUNARUUGA. MAMMA SEI, IMRE SEI, IMÄ SEI, ESÄ SEI, HEDO SEI. KÕIK KITSE'. VÕEH, OLL' HÜÄ JA ILLOS KÕLLANÕ KAH!

„TUU OM TUUPERÄST, ÕT MI KANA' SAAVA' MORO PÄÄL KÄVVÜ', SÜVVÄ' HAINA, HUSSIKÕISI, MUTUKIT.“

„KANAKÕSÕ' OMMA' ARMSA'. A NALL'AKA' ÕKS KAH!“ ARVAS HEDO.

**XXIX
SETO KUNINGRIIK**
LUHAMAA / 6.08.2022

Rõugõ vetevägi.

Sundelli Harri pilt

Seto Odüsseia park.

Sundelli Harri pilt

Sündmusõ' Setomaal

- **3. september** kell 10 Setomaa Vutikunigas Verska gümnaasiumi staadioni pääl.
- **3. september** kell 10 hõimukohvikidõ päiv Abja-Paluoja.
- **9.–10. september** kell 15 II Võro-Seto nuurifest Verskah.
- **11. september** kell 12 vanavanõbidõ päiv Reegi majah.
- **23. september** kell 19 etendüs „Nigu nõidus“ Seto Ateljee Galerih Obinitsah.
- **23. september** kell 19.30 KIMPROose improetendüs Verska kultuurimajah.
- **3.–9. oktoober** seto kultuuri nätäl.

Õnnitlõmi tillokõist vallakodanikku!
JOONATAN ERIK MÖRD

Leinämi

† Olga Kiho

SÜNNÜPÄÄVÄ' SEPTEMBRIH

Tuulõ Brittany – 23 5. september Helmise leelotütrik	Haukanõmmõ Tiit – 88 20. september Petseri 2. Keskkooli innine oppaja
Ahvena Marika – 49 7. september leelo- ja pillinaane, Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh	Karro Kärt – 23 22. september Meremäe-Obinitsa naiskoori laulja
Ojametsa Lea – 46 7. september Hõpõhelme' ja Meremäe mehe' leelonaane	Nurmeotsa Juta – 69 23. september Helmise leelonaane
Toomõ Iti – 56 8. september leelonaane ja leeväküdsäjä	Kauksi Ülle – 60 23. september kiränik, Mokornulga koori leelonaane
Raudoja Ahto – 48 8. september sootska, Seto Instituudi vedosnik	Ristimäe Ingrid – 66 25. september Ilolisõ ja Madara' leelonaane
Laaneotsa Annela – 44 8. september sootska, Seto Latsi Kooli vedosnik	Lehesse Ester – 55 25. september Mokornulga koori leelonaane, Meremäe- Obinitsa naiskoori laulja
Pliineri Natalja – 71 10. september Petseri 2. Keskkooli innine oppaja	Setomaa Vallavalitsus suuv õnnõ:
Tarrosõ Aira – 58 11. september Mokornulga koori leelonaane	Valentina Kandla 94 Laine Nõlvand 91 Ludmilla Lennuk 89 Maria Saarela 89 Raissa Rassadkina 89
Agafonova Marju – 58 11. september Hõpõhelme' ja Meremäe mehe' leelonaane	Zinaida Mäepalo 88 Aino Lummo 86 Aleksei Kozlov 86 Raissa Rogatšova 85 Maria Nisu 84
Sibula Tiit – 43 11. september muusiumitüütäjä, Liinatšura' laulumiis	Linda Saviots 84 Maria Tillo 83 Helgi Ubinhain 82 Hulda Helekivi 82 Anna Mokrikovskaja 82
Variksoo Elena – 29 14. september Tsirgukõsõ' koori vedosnik Petserih	Küllli Kauksi 81 Evald Pähn 80 Aari Veski 80 Silvia Eelsalu 79 Viktor Harju 79
Tullusõ Kaja – 58 15. september Setomaa Liidu kirotaja	Saima Lepaste 78 Aino Ledjanova 77 Kalju Teppo 77 Endel Toomemägi 75 Pille Nooni 75
Valgu Meel – 37 16. september Nedsäjä külä arõndaja, pilli- ja leelonaane	Viktor Perve 75 Mihhail Bogatov 75 Senni Tamm 74 Nikolai Prokopjev 74 Vaido Kooser 73
Helmi Aino-Maria – 78 18. september Hõpõhelme' ja Meremäe mehe' vedosnik, Meremäe-Obinitsa naiskoori laulja	Koiti Laanemäe 73 Aare Kuura 73 Luule Tuusa 72 Mihail Matrosova 72 Siina Möldri 71 Olvi Mets 70 Leili Sillaorg 70
Luga Maie – 62 19. september Sõsarõ leelonaane	Väino Lõhmus 70 Hillar Sillaorg 70 Toivo Paap 70 Heino Parm 70